
**Glimminge faste Steenhuus,
i Christianstads Lehn i Skaane, *)**

bestrevet

af

C. S. Brunius.

(Med tre architectoniske Tegninger.)

Den Undertrykkelse, hvormed den høiere Adels og Geistlighed i Middelalderen hjemføjte Borgere og Bønder, foraarsagede Usikkerhed paa begge Sider, og en Folge heraf var, at befæstede Slotte og Boliger bleve til en Nødvendighed for de første. Lunds Erkebiskopper, der efterhaanden, som Stiftets og Capitlets Herrer, fik Raadighed over store og vidtskrakte Jordegodsfer, havde ikke alene deres befæstede Hovedsæde (den gamle Lunde-gaard), men desuden mange andre Borge omkring i Stiftet; ligesom de en Tid lang fra det faste Hammershuus beherstede Bornholm. Skaanes Adels begyndte ligeledes tidligt at opføre faste Slotte. Om disse Beskaffenhed og Indretning søgtes vel nærmere Oplysning; men overblevne Levninger og Voldsteder give os Anledning til at slutte, at de have bestaaet af stærke, om end som oftest ikke meget vidtloftige Steenhuse, med det nødvendige Boeningsrum, stundom anlagte paa Holme i Indsøer, eller paa en naturlig Høide; altid omgivne med Volde og Grave. — Man har maaskee ei uden

*) En kort Efterretning om denne mærkbare Bygning har forhen været meddeelt i dette Tidsskrift (I. S. 217—26.) Den var Frukten af et Par Timers Besøg, og maatte nedskrives alene efter Erindringer. Dens eneste Fortieneste bestaar nu i at have henbraget en Kunstlenders Opmærksomhed paa Bygningen, og at have fremkaldt nærværende Arbejde, hvis udtømmende Fuldstændighed og Nøiagtighed skyldes Forfatterens Indsigt og store Interesse for Sagen; der har bevæget ham til tre eller fire Gange at besøge Glimminge, for at kunne give sin Beskrivelse dens ubrændte Egenskaber.

137.

Grund antaget, at Hertug Knud Evarb, som blev myrdet A. 1131, var den, som først i Danmark begyndte at opføre Befæstninger af ordentligt Muurværk. Det var under hans Søn, Valdemar I., i anden Halvdeel af det 12te Aarhundrede, at Landeværnet Dannevirke blev forsynet med mægtige Volde af Muursteen ¹⁾, samt med høie Taarne, ligesom flere faste Pladser i Danmark anlagdes under samme Konge.

Valdemars vidt navnkundige Feltherre og Statsmand, Absalon, fandt sig paa Erkesædet i Lund nødsaget til at befæste sine Hovedgaarde i denne Provinds. Han var saaledes engang (omtrent 1180) paa Sigostad, maaskee det nuværende Søfde ²⁾ i Færø Herred, hvor Almuen efter Budstikken havde samlet sig til Ting ved Hvitabel Calba Fons³⁾, nær ved at blive et Offer for den ophidsede Almues Voldsomhed, som hermed begyndte en Opstand, hvis Begivenheder Saxo udførligt beretter, og som ikke stilledes før ved det bekjendte Nederlag ved Dyssebro i Annelev Sogn. (1181.) Paa en Sandaas, som betydeligt høiner sig over Søfde-Sø, der tilforn næsten omringede den, og som ved en lav og smal Landtunge forener sig med den Bakke, hvorpaa Søfde Kirke ligger, havde Absalon eller Lunds Stift en Hovedgaard.

¹⁾ Endnu i det 16de Aarh. skal Valdemars Muur paa Dannevirke, hvor den ikke var nedbrudt, have været 15 Fod høi og 7 Fod tyk (Suhms Danm. Hist. VII. S. 671). Efter en dansk Annalist skal der være begyndt paa denne Befæstning i Aaret 1163 (Langebeks Ser. Rer. Dan. I. 163).

²⁾ Saxo, i 15de Bog (Ed. Steph. p. 364. 65. Ed. Müller I. p. 933. 31) nævner Stedet „*Sigaftha insula*“ og „*Sigostha*“, og Suhm er den første, som, paa Grund af de locale Omstændigheder og en vis Navnelighed, har deri villet finde det nuværende Søfde (Danni. Hist. VII. S. 581—84). Senere har Prof. Belfchow i en Note til disse Steder hos Saxo antaget, at man ogsaa paa det sidste bør læse *Sigostha*, og at saaledes Identiteten med Søfde bliver tydelig nok.

Erkebiskoppen, som havde begivet sig derhen for at udforske hvad Almuen havde i Sinde, fandt det ikke raadeligt at søge Tinget, og blev nu overfaldet og indsluttet af en samlet Bondeshob. Af Mangel paa Levnetsmidler saae han sig ikke i Stand til at udholde en længere Beleiring, men lod i en Skynding Landtungen spærre ved en Vognborg, og i det han ved et hastigt Udfald med sine Ryttere overrumplede den til Anfald fremrykkende Bondestare, undkom han lykkeligt til Lund. Bonderne udplyndrede derpaa Erkebiskoppens Gaard; men han har formodentlig siden til mere Beskyttelse ladet opføre en fast Muur af brændte Steen tværs over bemeldte Landtunge, af hvilken Muur Levninger endnu forefindes i Grunden.

At Middelalderens Herremænd jævnlig laae i Felde med hverandre, og stundom heller ikke skaanede hverken Kirkens Gods, eller dens Tienere, paa de Plyndringstog, som de foretog fra deres Vorge: derom have Vidnesbyrd nok ogsaa i vore nordiske Lande, saavel i enkelte historiske Beretninger, som i Sagn og Folkeviser. Fra Skaanes Fortid ere saadanne levnedes Grindringer vel kun sparsomme; men de forekomme dog i enkelte Træk, som den mundtlige Overlevering eller det optegnede Sagn har bevaret. Et saadant har man f. Ex. om en Borgruin, der ligger paa Saagerups Bymark, af Herregaarden Tostrup's Eiendom, og som Almuen benævner „Balle". Denne Levning bestaer af et Voldsted, som udgør en firkantet Forhoining, der holder omtrent 210 Skridt i Omkreds. Bemeldte Firkant omgives med temmelig dybe Grave, hvis udbvendige Side er beskyermet ved Volde, der endnu ere bevarede i en ikke ubetydelig Holde. Skiondt denne uden Tvivl opkastede Forhoining vist nok for største Deel bestaaer af Jord, som nu er overvokset med Grønsvær, viser der sig dog Spor til murede Grundvolde. Om dette Sted beretter et Sagn, at der i Fortiden skal have boet en Herremand

ved Navn Isgrim, som engang paa et Feidetog havde røvet en Flok Dvæg fra Almuen i Eoderup Sogn, hvorfor den der-
værende Præst satte ham i Vand. Herremanden blev for-
bittret herover, og udsendte endeel af sine væbnede Borgsvende
for at fange Præsten. Denne flygtede fra sit Huus ind i
Kirken; men da han mærkede, at man begyndte at ville son-
derhugge den fast tillaaede Kirkebor, lod han den aabne, og
gik i fuld Messeskrud sine Forfølgere i Møde. Disse lode sig
dog derved ikke afholde fra at lægge Haand paa den geistlige
Mand, som de derpaa slæbte ud paa Kirkegaarden og der
tog af Dage. Der tilføies, at denne Tildragelse skulde være
foregaaet i Dronning Margrethes Tid, og at Dronningen,
fortørnet over en saa skændig Voldsbegierning, lod Borgen ind-
tage ved Storm og nedbryde til Grunden. Dette Sagn, som
er blevet optegnet af en skaansk Samler for omtrent 100
Aar siden, stemmer overens med et lignende, der fortælles af
Vertel Knudsen og Peder Syv; kun med den Forskiel,
at Borgherren hos disse benævnes Peder Grimm. Ogsaa
Chytræus omtaler en saadan Tildragelse, men med en for-
skjellig Anledning; og hos ham kaldes Herremanden Jens
Gagge³⁾. Man kan heraf vel slutte saameget, at en lignende
Udaad engang er forefaldet i den her omhandlede Egn af
Skaane; og da der i den ældgamle meget massive Eggebor,
som endnu benyttes ved Eoderups Kirke, virkelig paa den ydre

³⁾ Det samme Sagn fortælles i den til D. Worm 1624 fra ved-
kommende Præst indsendte Beretning om Lofstrup Sogn. Her siges,
at Herremanden var Jens Grim, hvis Slægt Gaarden længe til-
hørte; „at han var saa haard mod de omliggende Byer, at Præsten
i Eoderup offentlig straffede ham paa Prædikestolen, hvorover han
blev saa opbragt, at han besøel sine Bønder at ihjelslaae Præsten.“
o. s. v. „Men kort derefter lod Dronning Margrethe Herregaarden
nedbryde, fordi Eieren ikke vilde følge hende i Krigen mod
Kong Albert.“ Suhms Saml. I. 1ste H. S. 106. 107.

Slde findes dybe, uordentligt anbragte Dreng, har dette i det mindste givet en ikke urimelig Anledning til at man har bragt Sagnet i Forbindelse med denne Kirke.

At det virkelig i Skaane har staaet slet til med Landesfreden i det 14de Aarhundrede, derom Hayes flere mærkelige historiske Vidnesbyrd. Pave Gregor XI. tilkiendegav d. 10. April 1377 Biskopperne i Camin, Lybek og Weris, at efter Klagemaal, som vare indløbne til ham, skeete det ikke sjeldent, at Geistlige i Lunds Stift bleve med Vold bortførte, fængslede, behandlede med Hug og Slag, ja saarede og dræbte, ligesom at Kirker, Klostre og Hospitaller bleve udplyndrede og brændte; at Gods og Indkomster, tilhørende saadanne Stiftelser, røvedes og bortførtes; og at saadant Kirkerov blev imodtaget og kiøbt baade i Stæderne og paa Borgene, hvor Røverne fandt Beskiermelse. Paven befaler derfor Biskopperne at bandsætte sliige Voldsmænd 4). En Skrivelse fra Paven af samme Indhold og Formaal udgik samme Aar til Erkebiskoppen i Lund 5). Denne løblose Tilstand i Landet bekræftes yderligere ved Foreningen, som 1380 blev sluttet imellem Erkebiskop Magnus i Lund, Biskopen i Skaane, Tuvo Galen, og syv skaanske Væbnere eller Adelsmand. Disse forbandt sig til, bestandigen at holde en ubrødelig Landesfred, og af al deres Magt at forsvare Erkebiskoppen, Lunds Domkirke og de øvrige Kirker, Klostre, Præsteskabet og deres Tjenster og Rettigheder, saavelsom Riddere, Væbnere, Kiøbmænd, Bønder og hele Menigheden i Lunds Stift mod Vold og Overlast; og det uden at spare nogen for Gunst, Slægtsskab eller Venkabs Skyld. Otte og tredive Adelige tiltraadte denne Forening, og lovede paa Tro og Ære at holde dens Vilkaar,

4) Suhm: Danm. Hist. XIV. S. 45.

5) Diplomatar. ms. Ecclesiae Lund. Nr. 2.

hvorfor de, tilligemed de øvrige, hængte deres Segl for Brevet⁶⁾. Imidlertid mistede Giekeren selv kort efter sit Slot Thurstorpsø, som formodentlig blev indtaget i et Bøndeoprør, og hvis Befalingsmand, Holmgerd, ved den Leilighed blev ihjelslaaet; det laar, efter Hvitfeldts Mening i Nærheden af Næsbyholm. Gaarden Thurstorpsø maa have været i Dronning Margrethes Gie, da hun 1388 skienkede den til Lunds Domkirke og Capitel, under det Vilkaar, at det skulde beroe paa hende selv, enten hun vilde lade den derværende Befæstning blive ved Magt eller nedrive den; men Gaardens Eiendomme skulde bestandigen tilhøre Domkirken. Endnu findes to betydelige Borgruiner, ikke langt fra Næsbyholm, den ene ved Siden af Gaardens Sø, den anden ved den saakaldte „Hofgaardssø“. Nu kaldes vel den ene Ruin Stjerneholm, den anden Hofgaard; men disse Navne (i det mindste det sidste) ere neppe de oprindelige, snarere saadanne, som man i en senere Tid, ved Ombygninger eller andre Leiligheder, har tillagt bemeldte Steder.

At overhovedet de tydske Lehnsmands Overmod og Selvsraadighed i det 14de Aarhundrede, ved Adelen's stigende Magt og de skaanske Bønders Uvillie til at taale en herfra udgaaende Undertrykkelse og vilkaarlig Behandling, har fremkaldt blodige Oprin: derpaa have vi, netop fra det ovenfor berørte Tidspunkt, et Par Exempler. 1387 gjorde Hovedsmanden Bydelbach paa Verriksholms Slot et stort Nederlag paa en Bøndehob, der havde samlet sig paa Nafums Kirkegaard; og samme Aar skete et lignende Nederlag, ved den tydske Adelsmand Snakkenborg paa Siøthorp (Sorup) Slot, paa en Flok Bønder, som havde sammenrottet sig i Jerrestad Herred⁷⁾.

⁶⁾ Suhm: Dann. Hist. XIV. S. 89.

⁷⁾ Lagerbring: III. S. 691. 692. Suhm: XIV. S. 111.

⁸⁾ Scr. Rer. Dan. VI. p. 534.

Mogle have troet, i de sidstnævnte Borge at finde Herregaardene Vierfioholm og Søfdeborg; men den første ligger nær ved Ystad, og temmelig langt borte fra Alsum i Færs Herred, hvor derimod en betydelig, endnu næsten omslydt Borgruin findes i Nærheden af Vierfioladegaard, i hvilken vi vel snarere kunne søge det gamle Verriøholm, som endnu havde sit Navn 1516, da Christian II., der tilforn havde pantsat Gaarden til Mauriø Jepsen for 100 rhinske Gylden og 1500 Mark danske Penge, overdrog dette Panteløn, med en Forøgelse af 400 rhinske Gylden, paa Livstid til den Uldødes Broder Oluf Jepsen⁹⁾. Om Søfdeborg i Færs Herred er ovenfor talt. Slothorp, eller Siorup, har derimod ligget i Andrarum Sogn, Albo Herred, hvor en ny Hovedgaards-Bygning opførtes 1737, da Gaarden, efter Eierinden Christina Piper, fik Navn af Christineshof. Ved den Leilighed blev en lille Sø, der havde Navn af „Gamlegaardsø“ udtappet, og endeel ufævent Jordmon („oländige platser“) opfyldte og planerede, hvilke formodentlig have været Levninger efter den ældre Gaards Volde og Grave¹⁰⁾.

Endnu et mærkeligt, langt tidligere Exempel (fra det 15de Aarhundrede) kan her anføres paa de mægtige skånske Adelsherrens Overmod og Ustyrlighed, og paa den Omsorg, de anvendte paa deres Borges Befæstning. Axel Thott til Herlofsgaard havde, under Dronning Margrethes Tid, paa en Ø i Helgeaa ladet opføre en Borg til sit Herresæde, hvilken fik Navn af Lillohus. En af hans Efterkomere, Jver Axelsen, som paa sin Tid ansaaes for Danmarks mægtigste Adelsmand, gjorde betydelige Forbedringer

⁹⁾ Nye Saml. til den danske Hist. II. S. 163. 164.

¹⁰⁾ Sognepræsten Mag. Ronbecks haandstr. Saml. til Skånes Hist. og Beskrivelse (paa Lunds Universitets-Bibliothek) Vol. V. fol. 10. Gyllbergs Christianstad Län. S. 97. 98.

ved denne Gaards Bygninger og Befæstning; og skøndt han tappert havde forsvaret Skaane under Carl Knudsens odelæggende Indfald 1452, blev han dog siden, da han var kommen i dobbelt Svogerskab med Carl, (Hvitfeldt II. S. 910), saa misfornøiet og forbitret, at han undsagde Christian den Første, og sendte Kongen aabent Feidebrev (1467). Det mærkeligste ved denne Begivenhed er, at skøndt Kong Christian et heelt Aar igiennem paa begge Sider af Helgeaa ved opfaste Skanser lod beleire Lillohuus, var han ikke i Stand til at faae det i sin Magt; og det lykkedes Iver Arelsen 1468 fra Sverrige, hvor han nu opholdt sig, at undsætte Slottet med Folk og Levnetsmidler; men ved Underhandling og Mægling af to danske Adelsmænd, Thure Thuresen og Arvid Trolle, blev det dog samme Aar overgivet til K. Christian ¹¹).

Allerede af disse faa Exempler kunne vi let fatte Grunden til den Umage, man i den sildigere Middelalder anvendte for at anlægge og befæste de mange og stærke Herregaarde, hvoraf der i Skaane nu kun ere faa tilbage i deres Heelhed, men desto flere Levninger og Voldsteder af de for længst sunkne Mure og nedbrudte Taarne. Saa meget mere mærkværdigt er det, at Tiden endnu har skaanet et eneste af disse gamle Herresæder, i sin fuldkommen oprindelige Tilstand; og at dette, uetop fordi det allerede for meget længe siden har været forladt af Gierne og ombyttet for et andet Opholdssted, med nyere og beqvemmere Bolig, men ved sin ualmindelig faste Bygningsmaade har trodset Tidens Indvirkning, giver os det fuldstændigste Billede af de gamle Herreborges Indretning og Huusbefæstning. En nøiere Beskrivelse over det gamle Glimminge Huus i Skaane tør derfor vel anses for et flere Læsere interesserende Bidrag til Middelalderens Bygningshistorie

¹¹) Scr. Rer. Dan. VI. p. 636. Hvitfeldt II. S. 910. 912. 915—16.

i Norden; saa meget mere, som baade Husets Alder, og det historiske Navn, Bygherren i sin Tidbalder eiede, forhøje Stedets arkitektoniske Mærkelighed. Førend vi dog nærmere betragte Glimminge, ville vi nogle Dieblif dvæle ved det nylig omtalte Elløhuus, der i sin, formodentlig omtrent samtidige Bygning, har havt endeel Liighed med hiin Gaard, og rimeligvis ogsaa har lignet Glimminge i Fasthed.

Elløhuus blev, som allerede er nævnt, bygget henved A. 1400 paa en Holm i Helgeaa, og har uden Tvivl saaet betydelige Forandringer og Forbedringer i sin Bygning omtrent 50 Aar derefter. Grev Grif Dahlberg besøgte Stedet endnu 1658 (han kalder det i sin Dagbog S. 155, „Ellø faste Huus“) og har fra to Sider taget perspectiviske Tegninger af Slottet, som findes paa en Kobbertavle hos Puffendorff (de rebus a Car. Gustavo gestis. Nor. 1729. Lib. V. p. 378). Ved disse Tegninger, jævnførte med de Grundvolde af Bygningen, som endnu forefindes, er man i Stand til at give en temmelig tydelig Forestilling af det berømte gamle Elløhuus.

Denne Borg har bestaaet af en aflang Firkant, indvendigen omtrent 100 Fod lang og 44 Fod bred, og har havt 5 Baaninger. Huset havde to anseelige Gavle med 9 Muurtinder, en høj Fronton eller Tag-Udbygning over Indgangen paa Langsiden, og i det sydøstlige Hjørne et rundt Taarn, som holdt 17 Fod i den indre Diameter, var 4 Føster høit, og havde en Indgang fra Borggaarden, samt en Døraabning ind til Jordvaaningen eller underste Stage. Et andet højere og smallere rundt Taarn reiste sig paa Midten af den nordvestlige Gavlmuur, og en lille Udbygning med lige Sidemure og halvrand Gavlmuur, har indtaget Midten af Bygningens Façade, og havt 3 Baaningers Høide. Hovedbygningen har havt et spidst Sadeltag og Taarnene spidse Galot-Tage. Det

omtalte *Hjornetaarns* nederste *Skydekuller* ere endnu bevarede; de holde indvendigen i *Breden* $3\frac{1}{2}$ *Fod*; i *Hoiden* 4 *Fod*; men udvendigen kun 6 *Tommer* i *Brede*, og 2 *Fod* i *Hoiden*. — Af *Tegningen* sees, at de fleste af de øvre *Stagers* *Vinduesaabninger* have været temmelig store, havt halvrunde *Bedækninger*, været noget fordybede ind i *Muren*, og forsynede med *verticale* *Poster* og *Tværposter*; de øvrige *Vinduer* have derimod været uden *Profiler* og *Poster*. *Hoved-Façaden* har været prydet med *Buc-Gessnis*, og begge *Hjørner* oventil med *små* *Fremspring*, liig *Taarne* (*stornlika utsprång*). Af *Ruinerne* see vi, at *Inder siden* og *Yder siden* af *Filto Slots* *Mure* have bestaaet af *Muursteen*, med en *Kærne* af *Græsteen*, alt lagt i *Kalk*. *Hjornetaarnets* *Grundvold* viser en *Lykkelse* i *Muren* af 6 *Fod*. *Bygningens* øvrige *Fundamenter* ere endnu *jorddækkede*. — Vi tilføie endnu efter *Tegningen*: at der ved *Slottets* *sydvestlige* *Gavlmuur* har ligget et lidet *Huus* paa to *Baaninger*, og heelt nær ved *Hovedbygningens* *nordre* *Hjørner* et temmeligt *anseeligt* *Steenhuus*, ligeledes paa to *Stager*, med *Trappegavl* og en *Fronton* af samme *Stikkelse*. — Alle disse *Bygninger* vare omgivne af *anseelige* *Jordvolde*, med høie *Palisader* og med *Grave*. Midt for *Hoved-Façaden* laae *Vindebroen*, og ved *Siden* af denne, indenfor *Befæstningen*, et *grundmuret* *Udhuus*, ligeledes med *Trappegavl*.

Dette, tildeels i sine *Rudera* beskrevne *Herresæde*, som *Jver Arkelson* 1468 oplod til *Christian I.*, blev siden givet som *Lehn* til adskillige *daniske* *Adels herrer*, og nævnes i det 16de og 17de *Arh.* som *Adeliges* *private* *Eiendom*. Efter *Skaanes* *Forening* med *Sverrige* blev det inddraget under *Kronen*. I *Begyndelsen* af det 17de *Arhundrede* var det endnu saa fast, at det under den saakaldte *Galmar-Krig* imellem *Carl IX.* og *Christian IV.* forgleves blev belejret af de *Svenske*, og af den daværende *Besidder* ved *Gaardens* egne *Folk* eller *Svende*

tappert forsvaret¹²⁾. Christian IV. lod, ved Christianstads Anlæg, Lillo blive urørt; og Grik Dahlberg, der (som ovenfor berettes) besøgte Gaarden 1658, omtaler den som en særdeles mærkelig Bygning, endnu under den ældre Tids Benævnelse: Lillo faste Steenhuus. Efter den nedenfor anførte Beretelse (af Jchfeld) skal Lillo Slot d. 7. Septbr. 1658 være indtaget og afbrændt af de Svenske, og Bygningen siden sloiset, for ei at være til Skade for Christianstads Fæstnings Forsvar. Den tilliggende Herregaard blev af Carl XI. den 30 Jan. 1682 reduceret eller indbraget under Kronen, og følgende Aar inddeelt eller anslaaet til militairt Vosted. For at opføre nye Udhuse til dette, har for nogle Decennier siden en Indehaver af Vostedet opbrudt og bortført en stor Mængde Muursteen fra Borggruinen, hvoraf for omtrent 100 Aar siden var en betydelig Kevning tilbage (Linné, Skaanske Resa, S. 80); men som nu kun bestaaer af et med Græs og Træer overvokset Boldsted, der hæver sig 7—8 Alen over Jordfladen, og endnu omgives af brede og temmelig dybe Vandgrave. Man har i senere Aar, paa den søndre Side af Aaen, som danner den Holm, hvorpaa Lillo laae, fundet borede Træror i Jorden, hvori Vandet i en betydelig Strækning har været ledet under Jorden; og, som der i Egnen menes, ogsaa under Aaen, hen til Vorgen.

¹²⁾ „Lillö — quod Castellum in bello, quod Caroli Regis tempore habuimus cum Suecis ante foundationem Christianstadii, ab hostibus frustra oppugnata est, defendente se strenue possessore cum servis propriis. Anon. descriptio Scaniae.“ ms. (paa det Kgl. danske Bibliothek i Kiøbenhavn. Ny Kongel. Saml. Fol. Nr. 1403). I et andet Haandskrift, der indeholder nogle historiske Efterretninger om Lillo (af Jchfeld; sammest. 4to. Nr. 2170) angives paa Lemelste Tid Eieren af Gaarden at have været Fru Beate Hvitsfeldt, født d. 29. Novbr. 1554; „død paa sin Gaard Lillo,“ (hvilkun hun aarvede efter Moderen, Fru Ollegaard Trolle) den 5. Novbr. 1626.“

Det er troligt og ræmeligt nok, at man fra Begyndelsen har nedbrudt Borgens Mure til Grunden, særdeles for at benytte de store og ypperlige Muursteen (de have som oftest næsten en Fods Længde, til 5 Tommers Brede og 4 Tommers Tykkelse) til at opføre Baaningshuset for Villo Officcers- Vosted. Dette er kun eet af flere Exempler paa en lignende Handlemaade med de gamle Borg i Skaane. Mogens- torps (Månstorps) faste Steenhuus i Orle Herred, som har været en aflang firkantet Bygning, 100 Fod lang, 20 Fod bred, tre Baaninger høi, med 14 Fod tykke Mure, indenfor høie Jordvolde og dybe Vandgrave, har for en stor Deel undergaaet samme Skiebne, som Villo, for at ombannes til et slikt Vosted. Møllerød, et ikke mindre anseeligt Herresæde, som laae ved Finja-Ø, og ligeledes var omgivet med dygtige Volde og Grave, har tilforn bestaaet af en mægtig Bygning, for det meste af huggen Graasteen. Denne Borg blev 1679 afbrændt af de Danske; og efterat Giendommen under Carl XI. var anslaaet til Officcerslønning ved et inddeelt Regiment, ere Murene nedbrudte, og man har endog anvendt deres vel tilhugne Kvaderstene til Udhuse og Steengierder. Omtrent paa samme Maade er det gaaet til med Stiernholms Slot i Wemmenhøgs Herred, og Gulleboe gamle Steenhuus i Jerrestads Herred, endskiøndt disse Gaarde have havt private Giere.

Vi ville nu gaae over til Klimminge Huus, hvis nøiagtige og fuldstændige Beskrivelse turde bidrage ikke lidet til at udrede og opklare de Forestillinger, man hidtil har kunnet gjøre sig om den Maade, hvorpaa Adelen i Skaane (saavel som i det øvrige Danmark) under Løbet af det 15de og 16de Aarhundrede har sørget for sine Herregaardes Befæstning; og hvorledes man paa samme Tid indrettede dem til Beboelse, saavel for Familie og Tyende, som for den i Feldetid fornødne

Besætning. Det er altfor ofte Tilfældet, at kun Voldsteder, Ruiner eller ufuldstændige, meer eller mindre ombyggede og forandrede Dele af saadanne Bygninger ere tilovers. Her have vi derimod en skaansk Herregaard af synderlig Mærkværdighed, i henved halvfjerde hundrede Aar saa fuldstændigen bevaret i dens Hovedbygning, at næsten intet fattes os til fuldkommen Oplysning om dennes Indretning til Forsvar og til Beboelse. Det tør vel ei være formeget sagt, at den noiagtige arkitektoniske Beskrivelse over denne gamle Borg, som vi her meddele — ikke uden Hensyn til Uvissheden om, hvor længe man endnu tør haabe at see den vedligeholdt i sin nærværende Skikkelse — vil aabne os et Indblik i flere af hiin Tids Livsforhold, da man opførte og indrettede slige Bygninger.

I Jerrestads Herred og Balby Sogn, en (svensk) Mill fra Simrishamn og 2½ Mill fra Ystad, ligger Herregaarden Glimminge i en meget frugtbar Egn, paa en noget lav og sid Mark, der i en temmelig fiern Afstand er omgivet af mindre Vandholder, hvoraf dog en mere betydelig hæver sig Østen for Gaarden. I dette Jordsmøn har man, ved Gravning og Opdæmning, dannet en liden Indsø, som tilforn paa tre Sider har omgivet Gaardens Bygninger. Den lille Vandtunge, der saaledes fremkom, og hvorpaa Gaarden anlagdes, har man beskyttet ved at overskære den med dobbelte, med Vindebroer forsynede Grave.

Glimminge Huus holder i sin ydre Længde 100 Fod, i Bredden 40 Fod, og fra Jorden til Tagfoden 50 Fod i lodret Høide; fra Jorden til Gavlspidsen er Høiden derimod 87 Fod. Hele Bygningen danner saaledes kun een Masse i aflang Firkant, uden Spor af nogen gammel Tilbygning. Dette har, som vi her foreløbigt kunne bemærke, været en uden Tvivl ofte forekommende Hovedcharakter ved de ældre Herregaardes „faste Steenhuse“ fra det 15de Aarhundrede, og vel

endnu tidligere, indtil hen ved Midten af det 16de. Husets Idermure ere ved Jorden nærved 8 Fod, i øverste Vaaning endnu noget over 6 Fod tykke. Mellemmurene holde fra 2 til 4 Fod i Tykkelse, og Muren i Gavltreisningerne er $3\frac{1}{2}$ Fod tyk. Ved en tilfældig Gravning har man fundet, at Grundvoldene, som nedefra opad have en temmelig stærk Skraaning, ligge over 8 Fod under Jordfladen. Side- og Gavlmurene ere aldeles glatte; de sidste ere begge forsynede med tretten Trappetrin eller Linder, af hvilke den midterste er næsten dobbelt saa bred som de øvrige, der holde omtrent 4 Fod i Bredden og $4\frac{1}{2}$ Fod i Høiden. Bygningen har 4 Vaaninger, hvilke imod Midten af Huset affæres ved Forpladser og Trapper. Jordvaaning eller den underste Etage, hvis Gulvplan ligger 3 Fod under Jordfladen, er 14 Fod høj; den anden Etage holder $14\frac{1}{2}$ Fod, den tredje 12, den fjerde 10 Fod i Høiden. Den nederste Vaaning har paa Nordsiden en Døraabning; samt fire Eysaabninger paa den ene, og to paa den anden Side af samme; ligeledes 6 saadanne Aabninger paa Sydsiden, 3 paa den østre og 2 paa den vestre Gavl. Den anden Etage har paa Nordsiden 5 Vinduesaabninger, paa Sydsiden 4, tilligemed en Giennemgang til en liden Udbygning, samt to Vinduesaabninger i hver af Gavlene. Den tredje Etage har paa Nordsiden 5 saadanne Aabninger og een Døraabning; paa Sydsiden fem Vinduesaabninger og en Muurfordybning udentil; samt paa hver Gavl to Vinduesaabninger. Endelig har den fjerde Vaaning 6 Vinduesaabninger og en Døraabning paa Nordsiden, samt 7 Vinduesaabninger paa Sydsiden, og to paa hver Gavl. Disse særskilte Muuraabninger ere saaledes ikke af samme Antal i alle Etager; heller ikke have de nogen regelret Stilling ovenover hverandre. Alle Eys- og Vinduesaabninger ere meget smaa; de første (i underste Etage) imidlertid langt mindre end de sidste. Tre

Bærelser i underste Etage, alle i anden, og to Bærelser i tredie Etage ere hvælvede; de øvrige ere dækkede med Bælkelag og Plankeloft. Ydermure og Skillemure ere opførte af en utilhuggen Sandsteen, der efter Sagnet skal være hentet fra Gislehallen, som ligger omtrent midt imellem Glimminge og Simrishamn. Alle fire Størner paa Huset ere derimod dannede af veltilhugne Kvadre af en graaladen Kalksteen. Kun Gesimserne paa Bygningen bestaae af brændte Steen; nemlig af tvende saakaldte Rundskifter eller Kantskifter (Grund- eller kantskifter), med et mellemlobende Fladskifte eller Liggeskifte (Mat- eller liggeskifte). Den nederste Baanings Eysaabninger have en Indfatning af utilhuggen Sandsteen; de samme Abninger i anden og tredie Baaning have deres Indfatning af den ovennævnte hugne graae Kalksteen. Alle de ydre og indre Dør-Indfatninger, ligesom alle Trappernes Hvilepladser og Trin, fra den første, indtil den tredie Baaning, bestaae af en fint tilhuggen Kalksteen. Gavlkrejsninger (Gavlroster), samt Loft- og Trappehvælvinger i den første og anden Baaning bestaae af Kalkskifer; derimod ere Lofthvælvingerne i tredie Etage byggede af Muursteen; og Trappen fra denne til fjerde Baaning er af Træ, uden Beskæftning. Den bestaaer nemlig af to Bælker, 10 Tommer i Kvadrat, hvori trekantede Egstokke ere indlagte, og danne Trinnene.

Inden jeg nærmere udvikler Bygningens Indretning og Forhold i det Enkelte, kan det være værd at kaste et Blik paa de Steenarter, man har betjent sig af til dens forskellige Dele. En hvidglimrende, sfinforret Overgængs-Sandsteen udgjør Strandene ved og paa begge Sider af Simrishamn, og løfter sig hist og her i mere betydelige Hoider. Denne meget haarde Steenart danner meer eller mindre mægtige Lag, som med megen Væthed lade sig bryde i temmelig kantede og

regelmæssige Stykker, der ere vel passende til Opførelsen af faste Mure. Af denne Steenart er Simbrishammns gamle Kirke opført, og deraf bestaer for største Deel ogsaa Glimminge Huus. I Skaane brydes derimod, saavidt mig er bekiendt, ingen saadan Kalksteen, som den, man har benyttet i denne Borg til Hjørneqvadre, til Dørs og Vindues-Indfatninger, Trapper m. m. Denne hvidgraae, noget rødspængte Steen, der kan brydes, som man her seer, i ret anseelige Blokke, antager, skøndt temmelig haard, en fin Tilhugning, der længe modstaaer Forvittring. Uden Tvivl er den hentet fra Gotland, hvor Jens Holgersen var Befalingsmand, og hvorfra han let ved sine Fartøier kunde overføre den. — Den blaaladne Kalkstifer, som brydes i Mængde ved Romstad, en Mills Vej fra Glimminge, og paa flere andre Steder heromkring, faaes for det meste i temmelig tynde Lag. Af denne Steenart ere flere ældgamle Landsbykirker i denne Egn for en stor Deel opførte; og af den bestaae Gavreisinger og Gavltinder paa Glimminge Huus, samt de fleste Loftthælvinger i samme. — Den til Hdermurene anvendte Sandsteen, hvis Blokke holde fra $1\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{2}$ Fod i Længde, samt 1 til $1\frac{1}{2}$ Fod i Høide, men ikke, uden særdeles anvendt Tilhugning, kunde erholde nogen ret Kvaderform, danner vel efter Brydningen en jævn Under- og Overflade og sikke Forbindinger for Muurværket, men ingen ganske regelmæssige Skifter; dog giver den formedelst sin hvidglimrende Farve et behageligt Indtryk. Hjørnerne paa Huset tildrage sig fortrinlig Opmærksomhed. Disses udmærket vel tilhugne Kvaderstene have fra $1\frac{1}{4}$ til $1\frac{3}{4}$ Fods Høide, $2\frac{1}{2}$ til $3\frac{1}{2}$ Fods Længde og halvanden Fods Brede; saaledes ere 40 Stykker nok til at udgjøre hele Bygningens Høide. Den Kalkstifer, hvoraf Gavreisingen er opført, sikker noget af imod det øvrige; deels fordi hvert Skifte kun holder 5 til 6 Tommer i Høiden;

deels fordi denne Steens mørkeblaae Farve er saa forskjellig fra Ydermurenes hvidglimrende Flade. Men i det man øiner de mægtige Steenhæller, hvoraf een bedækker hver Gavltinde, forsoes man let med denne Ombytning af Steenart. Det er dog neppe blot et Iudfald, at man her har anvendt Kalkfiser. Uden Tvivl har man foretrukket denne Steen, fordi den havde bedre Egge- og Byggesider, og afgav fastere Forbindinger. Dette var en vist nok ikke overflødig Betænkksomhed, efterdi den temmelig smalle Gavlmuur høiner sig i det Hele ikke mindre end 33 Fod over det øverste af Ydermurene. Man mærker ikke til Muurantere eller Vielteankere i Sidemurene eller Endemurene; men allene i Gavlmurene. I enhver af disse findes nemlig fem saadanne Ankere af Jern. Alt Muurværk er opført med udmærket god Kalk, og rober en hidtil urokket Fasthed. Ingen Synkning eller Røvne er nogensteds at opdage i Bygningen. Denne har aldrig udentil været kalkstrogen, men allene udspækket i Fugerne; det havde ogsaa lige saa lidt været passende at overfalde saadanne Mure, hvis Anseelse derved meget vilde forringes, som man kunde have lovet et saadant Foretagende nogen Varighed.

Den nederste Vaanings Lysaabninger eller Skydehuller (thi de have uden Tvivl havt denne dobbelte Bestemmelse) ere omgivne med en Indfatning af utilhugne Sandsteen¹³); og skøndt disse Aabninger udvendigen kun ere en halv Fod brede og to Fod høie, have de dog indentil anseelige, oventil hvælvede Smiger; ikke desmindre beholder Muren lige indtil Brykningen sin hele Tykkelse. Den anden og tredie Stages Vinduesindfatninger, som i Lysningen paa det nærmeste holde 1½ Fod i

¹³) Kun paa den vestre Gavlside, som vender imod Indkørselen til Gaarden, have disse Aabninger ogsaa i Jordvaaningen deres Indfatning af hugne Steen; og her er i det ene Hjørne udbrudt en Jordpibning i Muren, der synes at have været bestemt til Skul for en Bagtkarl.

Breden og $2\frac{1}{2}$ i Høiden, bestaae af fire glathugne Kalkstene af hvilke de to Sidesstykker ere opreiste paa Bundstenen, og Overstykket hviler horizontalt paa hine. Disse Steenkarme ere anbragte i Murens Yderkant; og fra dem udgaae rummelige Smiger, hvis Nabning indad er henved tredobbelt saa vid, som den ydre; de bedækkes af lave Vueslag, og have opmurede Bænke eller Siddepladser paa begge Sider. I Steenkarmenes Yderkant er der indhugget Falsler til Vinduesrammer, som have været indrettede til at hænge og bevæges paa meget svære Jernstabler, der endnu findes i Behold, og sidde snart til Høire, snart til Venstre uden bestemt Orden. Den fjerde Baanings Vinduesindsatninger, som ere større og holde $2\frac{1}{2}$ Fod i Breden og $3\frac{1}{2}$ Fod i Høiden, ere af sædvanlige brændte Sten, og have ligeledes lave Vuer til Bedækning. De ere vist nok gamle, men neppe oprindelige; da de gamle Indsatninger af huggen Gotlandssteen, som have lignet de øvrige, ligge i de indre Muurkanter.

I Jordvaaningens Skybehuller findes intet Spor efter Jernstænger. Derimod sees i anden Etages Vinduesaabninger tydelige Mærker efter det her anbragte Jerngitter, som har bestaaet af to lodrette og tre horizontale firkanterede Jernstænger, af 1 Tom. Tykkelse. Et Vindue paa den vestre Gavl har sit oprindelige Gitter fuldkommen i Behold, hvori de horizontale Jernstænger ere indskudte gennem firkanterede Huller i de lodrette; og saaledes have Krydsringe været overflødige. Anden og tredje Baanings Forpladser have meget smalle Udsaaninger, som kunde notes med een opretstaaende Gitterstang i Midten. De fattes Falsler og Ekraakanter, og have saaledes aldrig havt Vinduesrammer og Ruder.

Efterat have gjort Rede for Husets væsentlige Structur og ydre Anordning, gaae vi over til nærmere Betragtning af dets Indre, af Husets enkelte Dele og disses Indretning,

for at give Læseren en saa vidt muelig klar og noiagtig Forestilling om alle herhen hørende Egenstaber ved denne mærkværdige Bygning. — En Trappe, som ligger paa Nord- siden, og har $4\frac{1}{2}$ Fods lodret Høide, fører op til den eneste Indgang paa Huset. Den har oprindelig bestaaet af hvidgraae Kalksteen, og hvert Trappetrin har havt 6 Fod i Længden, $1\frac{1}{2}$ Fod i Bredden og $\frac{3}{4}$ Fod i Høiden ¹⁴⁾. Denne Indgang er, i Forhold til Bygningen, meget liden, nemlig blot $4\frac{1}{2}$ Fod bred og $6\frac{1}{2}$ Fod høj; Dørtærskelen bestaaer af en eneste Steen; hver af Dørstolperne udgør to, og Overstykket tre anseelige Blokke, der ere meget vel tilhugne og sammensøiede. — Ovenover denne Indgang er i Mureu indsat en Minde- table, $8\frac{1}{2}$ Fod lang og $5\frac{1}{2}$ Fod høj; den bestaaer af en eneste Plade, omgivet med en Ramme i flere Stykker; Alt af en hvid- graa gotlandsk Kalksteen, hvilken Steenart ogsaa er benyttet til Dørfarmen. Paa Tavlen ere udhugne tre halvtophøiede Fi- gurer, adskilte ved særskilte i Steenpladen udhugne Rammer. Den mellemste, en Ridder i Harnisk, der med venstre Haand støtter sig paa sit Slagsværd og i den høire holder sit Vaaben- skjold, forestiller Borgens Herre og Opbygger; og ovenover læses:

Anno Dni. MCDXCIX. annen Ste Valdborge dagh tha lade jak Jens Holgersön förste stenen i grundvalen i thet(te) hus.

I Afdelingen paa høire Side forestilles Jens Holgersens første Frue, Holmgerd Axelddatter Brahe, med denne Overkrift:

Anno Dni. MCDXCV Scte Elsebe dagh tha döde jak Holmger Axels Dotter pa Visborgh ok ligger i Tomorpe Kloster.

¹⁴⁾ I et af de seneste Aar er denne gamle Trappe nedbrudt, og en anden, i Form af en Halvkreds, sat i Steedet.

Paa venstre Side af Ridderen sees en Adelsfrue, hvis Paaflædning bl. a. udmærker sig ved en i Snore hængende pyntelig Pung eller Taske, med et vedhængende Nogleknippe. Hende tilhører Indskriften:

Anno Dni. MCDXCVIII, Sancti Olavi Dagh, tha gjorde Jens Holgersson sit brollop med Margreta Arvids Dotter pa Visborgh.

Dette var Jens Holgersens anden Frue, en Datter af Arved Trolle til Virkvad (død 1505) og Beate Thott (død 1487), og Tvilling søster til Admiral Jacob Trolle til Villo¹⁵⁾. Indskriften er sat i fire Rader, saaledes at man ved første Oiekast ikke bliver vaer, at den udgjør tre særskilte Stykker.

Træder man nu ind i Huset, da finder man indeufor den udvendige Trappe en Forplads $12\frac{1}{2}$ Fod lang og $5\frac{1}{2}$ Fod bred. Den har til højre og venstre en Døraabning, der leder ned til Jordvaaningen eller den nederste Baaning; begge Aabninger have samme Størrelse som Hovedindgangen. Denne Forplads (Grundt. A.1.) dækkes af en lav Tøndehvælving, som i Midten har en med Planker omklædt Aabning, $5\frac{1}{2}$ Fod lang og en halv Fod bred; og indenfor samme en anden firkantet, steenomgloven Aabning, hvis Størrelse er $1\frac{1}{2}$ Fod paa den ene, og $1\frac{1}{2}$ Fod paa den anden Side. Gjennem den venstre Døraabning kommer man paa sex brede Trappetrin, der tilsammen have $6\frac{1}{2}$ Fods lodrette Høide, ned i et Huusrum (A.2), som man ikke kan skionne har høyt anden Bestemmelse, end at tiene til Kiøkken, og som er $28\frac{1}{2}$ Fod langt, $11\frac{1}{2}$ Fod bredt og 13 Fod høit. Dette Rum, der strækker sig tværs igjennem Bygningen, har sin Ulysning ved en liden Muuraabning i hver Ende, af hvilke den ene, mod Syden,

¹⁵⁾ Jøfr. Anmærkningen om Jens Holgersen's Ulfstand, hans Giftemaal og Efterkommere m. m. i Hist. Tidsskr. I. S. 218. 19.

er omgivet med hugne Gotlandssten; og nedenunder den findes en Vast af samme Steenart. Rummet dækkes ved tvende Krydshvælvinger, imellem hvilke en stor Skorsteen er opført. Her findes imidlertid intet Spor til noget forhoiet Arnested; saaledes maa det antages, at man fra Begyndelsen har bestemt at lide paa selve Jordgulvet; hvorfor man ogsaa, for at fremme Røgens lettere Opstigning, har gjort Skorstenen nedentil usædvanlig stor og vid¹⁶⁾.

I dette Klokkens vestre Sidemuur findes, i lige Høide med Gulvsladen, en større, og indenfor denne en mindre hvælvet Fordybning; den første $6\frac{1}{2}$ Fod bred, $7\frac{1}{2}$ Fod dyb og 5 Fod høj; den sidste $2\frac{1}{2}$ Fod bred, $4\frac{1}{2}$ Fod dyb og $2\frac{1}{2}$ Fod høj; begge med lave, firfantede Indgange¹⁷⁾. I det inderste af disse mørke Huller eller Muurfordybninger finder man, ved Siden af hinanden, Abninger til to murede Rør, hvoraf hvert holder 6 Tommer i Diameter (Grundt. A. a). Man kunde saaledes vel falde paa den Tanke, at disse Fordybninger, som ere dannede ved at gjøre en Indbygning eller et Fremspring paa Vægmuuren ind i den nederste Stages vestre Hjørneværelse, vare anbragte for at benyttes som Vagerovne. Men ved nøie Undersøgelse opdager man, at det ikke er Ildrør, men Talerør, som ere anbragte i Muren, og af hvilke det ene gaaer op i den anden Baanings nordvestlige Hjørneværelse; det andet leder til samme Værelse i tredje Etage. Endnu kan man giennem disse Rør paa det tydeligste høre hvad der sagte tales, enten ovenfra, eller nedenfra. Uden Tvivl har man tildeels benyttet bemeldte

¹⁶⁾ Jvfr. Histor. Tidsskr. I. S. 223: „Her har paa en Maade hele Klokkenet været een Skorsteen, hvor man har kunnet brygge, bage, koge Mad o. s. v. Alt under samme Røgfang.“

¹⁷⁾ Jvfr. Histor. Tidsskr. I. S. 226, hvor kun det ene, yderste af disse hvælvede Rum omtales. Det inderste, hvortil Rørene have deres Munding, har Forf. betragtet som „en Muurfordybning“.

Fordybninger til der at giemme Kar, Fødevarer, eller deslige. Man har maaskee anlagt disse Taleror, med deres nederste Abning paa et saa skult og ubeqvemt Sted, hvortil man tildeels maatte krybe ind, for i Feidetid, naar Huset selv blev angrebet, bedre at kunne dolge deres Tilværelse.

En Dør-Abning $4\frac{1}{2}$ Fod bred og 7 Fod høj, ligger midt for Indgangstrappen til Klokket, og gaaer ind til et Suenrum, som er $33\frac{1}{2}$ Fod langt og $29\frac{1}{2}$ Fod bredt (A. 3). Tre smaa Muuraabninger paa hver Side, og tre paa Husets Endemuur, give her et svagt Dagslys. Midt i denne Stue staaer en Colle med ottokantet Skaf og Capitæl, samt firkantet Krands; men uden Fod. Den har $6\frac{1}{2}$ Fod i Omkreds, $13\frac{1}{2}$ Fod i Høide, og er sammensat af 9 fint hugne Stykker af en hvidgraa Kalksteen. Ege over for paa Mellemmuren fremtræder en Vægspille eller Pilaster, hvorfra et Underflag strækker sig hen til Colonnens Krands; og fra dens anden Side naaer et andet Underflag til Ende- eller Gavlmuren. Vægge disse Underflag, med horizontalt Væde, ere sammensættede af 4 Egebløkke, saaledes at de i Tykkelse holde paa hver Side $1\frac{1}{2}$ Fod. Paa tværs over samme ligge svære firkanter Egebløkke, som noie sammenpassede udgiøre Stuens Bedækning. Egesor Vægspillen findes Spor af en tilfyldt Brønd (A. c), hvis Indfatning, $4\frac{1}{2}$ Fod i Længde, $4\frac{1}{2}$ Fod i Brede, bestaaer af hugne Kalksteen. — Endskjøndt denne Stue, som vi have seet, ved en rummelig Døraabning staaer i Forening med Klokket, har den ikke desmindre paa Sværmurens søndre Ende endnu en Muuraabning ind til Klokket, $8\frac{1}{2}$ Fod bred, men kun 4 Fod høj. Den er uden Stabler i Muren, og synes aldrig at have havt nogen Dør. Dens Hensigt har saaledes formodentlig været, at Stuen giennem denne Abning kunde meddeles nogen Varme fra Klokket. Midt i Vægen over samme Abning finder man atter en Canal i Muren, der naaer op i Pille-Salen i

Huset's anden Etage, og ligeledes med Lethed kan benyttes som Talerør.

En lignende Trappe, som den, hvorpaa man stiger ned til Klokkenet, fører fra den ovennævnte Forplads ned til Jordvaaningens nordvestre Hjørneværelse (A. 4), hvilket er $25\frac{1}{2}$ Fod langt, 15 Fod bredt, 15 Fod høit, dækkes ved tvende Krydshvælvinger, og har to smaa Lysaabninger paa Nord siden og een i Huset's vestre Endemuur. Hérfra kommer man giennem en Døraabning ($3\frac{1}{2}$ Fod bred og 7 Fod høj) ind i et Sideværelse af samme Længde og Høide som det forrige, men kun $9\frac{1}{2}$ Fod bredt, og dækket med en Tøndehvælving (A. 5). Det har tre smaa Lysaabninger, een paa den vestre Gavlside af Huset, og to paa den søndre Side; og den 4 Fod tykke Skillemuur (Skiljemuur). til dette Værelse har ved den østre Ende et Fremspring, som er fremkommet for at vinde Plads til den for omtalte inderste Muurfordybning i Klokkenet. I den østre Ende have begge disse Hjørneværelser i første Vaaning en stor Niche eller Muurfordybning; den ydre $4\frac{1}{2}$ Fod bred, $3\frac{1}{2}$ Fod dyb og $5\frac{1}{2}$ Fod høj; den indre omtrent af samme Størrelse. I Kofthvælvingen findes flere svære Jernringe indsatte. I øvrigt er der i disse to Huusrum intet Spor til Ildsteder eller Talerør; og deres hele Indretning gjør det rimeligt, at de ikke have været anvendte til Beboelse, men som Forraadskamre. Saaledes kan man overhovedet slutte sig til, at den hele underste Etage, hvis Gulv ligger 3 Fod under Jordfladen, kun har været bygget og bestemt til Klokken, Fadbuur eller Forraadskamre til Proviant m. m., samt til Opholdssted for Gaardens Besætning (eller Borgstuesvende). De smaa Muuraabninger, som neppe nogentid have havt Vinduer, men have kunnet lukkes indtil ved bevægelige Euger eller Vinduesflodder, ere meget passende til

Skydehuller, men give kun svag Lydning¹⁸⁾. Heller ikke findes her i denne Etage noget Tegn til Gulvlægning, men man har paa ældgammel Vis benyttet Jordsmonnet selv til Gulv.

Fra Forpladsen midt for Hovedindgangen fører en Steenstrappe af $7\frac{3}{4}$ Fods lodrette Høide lige op til anden Etage; den bestaaer af 10 Trin, hvoraf ethvert har $5\frac{3}{4}$ Fod i Længden, er $1\frac{7}{8}$ Fod bredt og 8 Tommer høit. Loftet over denne Trappe bestaaer af en lav Tøndehvælving, der i Midtpunctet har en firkantet Abning, halvanden Fod lang og en Fod bred. Trappen slutter med en Forplads (B. 1), noget mindre end den underste, nemlig 11 Fod lang og $5\frac{7}{8}$ Fod bred. Denne Plads har en smal Binduesaabning med tredeelt Spidsbue paa den søndre Side, og en spidsformet Tøndehvælving, med et rundt Hul i Midten af en Fods Diameter. Paa høire Side af Trappen og nær ved dens Slutning, er der en Muuraabning, $\frac{1}{2}$ Fod bred og 1 Fod høi; en lignende findes ved høire Side af Forpladsen, og begge have været bestemte til Skydehuller. Til Venstre af Forpladsen have vi en Døraabning for os, $3\frac{1}{2}$ Fod bred og 7 Fod høi; og dette er den eneste Indgang til anden Etages Værelser. Man træder her først ind i et Slags Forstue eller Gang (B. 2), som dækkes af to Krydshvælvluger, og i Henseende til Veligheden, Størrelse og Lydsaabninger svarer til Kloftenet nedenunder. Egeoverfor Indgangen til denne Forstue fra Trappen er der en anden Dør, af samme Størrelse, som fører ind til en Sal eller Stue,

¹⁸⁾ I den seneste Tid har man betydeligt forstyrret Bygningens oprindelige Bestaaffenhed og Udseende i Jordvaanningen. Det vestligste af disse Skydehuller paa Nordsiden, og det mellemste paa den østre Gavlside, ere nemlig udhugne og forandrede til Indgangsdøre. Derimod har man tilmuret Døraabningen fra den ovenfor beskrevne Borgestue i underste Etage ind til Kloftenet, ligesom den store Muuraabning (s. ovenf. S. 586) ved Siden af hiin Dør. Det samme er slect med nogle Binduesaabninger paa andre Steder.

(B. 3) der ligger ovenover Stuen i nederste Vaaning, og har paa det nærmeste samme Dimensioner i Længde og Brede, til en Høide af $17\frac{1}{2}$ Fod. Midt i dette Værelse finder man et Steenbord af glatleben Kalksteen, med firkantet Fod og ottekantet Skive, hvis Høide over Gulvet er omtrent $2\frac{1}{2}$ Fod. Paa denne Skive hviler en Soile af Kalksteen, med rundt Skaf og tærningformet Capitæl; ligeoverfor denne findes en vægfast Soile, hvis Capitæl paa de øvrige tre Vægge i Værelset modsvares af fremspringende Kragstene eller Værestene. Paa disse Kragstene og de tvende Soiler, hvile fire Kryds-hvælvinger; Vordsoilen i Midten hviler (lige) paa den Colonne, som med sin Krands bærer den nederste Stues Loftsbjelker, og vilde uden dette ikke være i Stand til at modstaae Loftshvælvingens Tryk; og saaledes staaer den øvre Stues Vægsoile lige over den nedre Stues Pilaster (jvfr. S. 586). To smaa Vinduesaabninger paa hver Side, og to paa Gavlsmuren, give dette Værelse en svag Lysning. Til venstre Side af Indgangen bemærker man i en Høide af 8 Fod fra Gulvet en fremstaaende Steen, og ovenfor denne en Muuraabning, som tilhører det Salerør, der findes i Sværmuren imellem Kjøkkenet og Stuen indenfor samme i den underste Stage.

Naar vi komme tilbage til den før omtalte Forstue, hvoraf i Midten det Halve optages af den her opmurede Kjøkkenforsteen: da finder man til Venstre en Dør, hvorigennem man paa tre Trin træder op til en Forplads, og fra denne, gennem en modsvarende Dør atter stiger ned ad trende Trappetrin til den anden Stages vestre Hjørneværelser, hvilke i Størrelse, Loftshvælvinger og Vinduesaabninger paa det nærmeste stemme overens med de tilsvarende Huusrum nedenunder. Hver af disse Døre er $6\frac{1}{2}$ Fod høi og $3\frac{1}{2}$ Fod bred; men den mellemliggende Forplads har kun $5\frac{1}{2}$ Fod i den ene Dimension, og $3\frac{1}{2}$ Fod i den anden. Det ydre af disse Hjørneværelser

har, ved Siden af Indgangen, en mindre Doraabning, $5\frac{1}{2}$ Fod høi og $2\frac{1}{2}$ Fod bred, som gaaer ind til et lille Kammer (B. 6), der ligger lige oven over Forpladsen ved Husets Indgang. Dette Kammer er $5\frac{1}{2}$ Fod langt, $4\frac{1}{2}$ Fod bredt, 11 Fod høit, og har et spidsbuet Loft, men ingen Vinduesaabning. Ved Nordsiden sees i Gulvet den lange, smalle Lysaabning, og i Midten af Rummet det firkanterede Hul, der begge omtales ved Beskrivelsen af den nederste Forplads (S. 584). Ved den smalle Aabnings vestre Ende fremrager en vel bearbejdet Kalksteen, som ved den østre Ende modsvares af et rundt Hul i Muren, hvori Spillet og Blokken af en Vinde endnu findes. Det er vensynligt, at her oprindeligen har været anbragt et svært Jerngitter, som man ved bemeldte Indretning har kunnet med Lethed ophjæse og lade nedfalde, for at spærre Dypgangen; hvorfor ogsaa den spidsbuede Loftsvælving over dette Rum har en Fordybning, som har været tilstrækkelig til at give Plads for det optrukne Gitter¹⁹⁾. Det ovenfor omtalte firkanterede Hul i Gulvet har upaatvivlelig ligeledes været beregnet paa Forsvar. Man har derigjennem ei allene kunnet bruge Skudvaaben mod en indtrængende Fiende; men har kunnet øse kogende Vand o. d. ned paa Angriberne.

I det ydre, større Størneværelses (B. 4) vestre Muur forefindes, paa venstre Haand af Vinduesaabningen, et anseeligt, med Steenplader belagt Arnested (B. d), hvis Ommuring bærer et fremspringende Røgsfang (Rökkupa). Paa Skillemuren imellem begge Størneværelser er der en Dør, $2\frac{1}{2}$ Fod bred og $6\frac{1}{2}$ Fod høi. Paa begge Sider af denne ere Nischer eller Fordybninger

¹⁹⁾ Jvfr. Histor. Tidsskr. I. S. 222. Her omtales „en i Muren anbragt, med Løkker udføret Rende, som har hele Troppens Brede, og tydeligt nok har haft den Bestemmelse, at man herigjennem kunde lade nedsynke et mægtigt Jerngitter, bag hvilket Besætningen, naar den trak sig tilbage fra Indgangen, med Fordeel kunde forsvare sig mod Fienden.“

aubragte i Muren (B. c, f.), den ene til Høire halvfjerde Fod bred og næsten 4 Fod høj; den anden noget lavere og bredere, og næsten 3 Fod dyb. I den sidste ligger en fintslæben Steenplade, med et tresidet Fremspring, der kun er $1\frac{1}{2}$ Fod høinet over Gulvet; det passer saaledes ikke til Arbeids- eller Spisebord; men har snarest været anvendt som Vaskeskammel (Tvätt-pall)*). Ovenover den omtalte Dør paa Skillerumsmuren er indsat en vel bearbejdet Steen, halvanden Fod høj, $1\frac{1}{2}$ Fod bred, og prydet med det Ulfstandste Vaaben.

Det indre Hjørnerum i denne Etage (B. 5) har i Muren mod Østen, to smalle og høje Skydehuller (B. h) med store Smiger; og giennem disse Abninger har man beqvemt kunnet bestryge Opgangen udenfor samme. Paa Sydsiden har derimod dette Værelse, i Stedet for den ene Vinduesaabning, en meget lav og smal Giennemgang i Muren (B. g.), og udenfor samme fremskyde Kragskene, som have været bestemte til at bære en Estrin. Denne for Husets Beboere nødvendige Udgang danner en dobbelt Vinkel i Muren, saaledes at Kugler udenfra ikke have kunnet trænge igiennem samme. I Uimindelighed kan bemærkes om denne Etage, at baade Vægge og Loftsvælvninger ere forsynede med Kalkpuds, hvilket, tilligemed de forhen angivne Indretninger, gjør det tydeligt nok, at den har været benyttet til Beboelse²⁰⁾. Den større Sal, eller Vorestue, i denne

*) Det synes ikke tydeligt, om jeg har meent den her omtalte Steenplade eller „Tvätt-pall“ med den af mig (I. Bind, S. 223) beskrevne „Indretning under et Vindue, ved Siden af Urneskabet, bestaaende af en tyk, glat, noget udadhelvende Steenplade, foran forsynet med en liden Rand, og med en i Graasteen huggen Udløbsrende giennem Muren. Dette Sted har ganske Udsæende af en Kjøkken-Vask og kunde endnu bruges dertil.“ Uægtelig vilde det lige saa vel kunne anvendes til at tvætte og skylle Løi ved; men det er mueligt, at jeg ved en Husommelsesfeil har forvekslet Værelset med det ovenover liggende i 3die Vaaning (Jvfr. S. 594).
M.

²⁰⁾ Her kan ogsaa erindres, at der i denne Etage endnu findes nogle overblevne, som det synes oprindelige Døre; nemlig een for Ind-

Stage, som kan have været benyttet ved høitidelige Leiligheder, maaskee ogsaa ved Andagtsøvelser, har endnu Navn af „Kirken“*).

Fra den Forplads, som forbinder Giennemgangen og Hjørneværelserne i denne Stage, fører en Steentrappe med tretten Trin op til Forpladsen i tredje Vaaning (C. 1.). Denne Trappe, hvis Trin ere 11 Tommer brede og lige høje, dækkes ved tvende store Steenplader, og ved den Trætrappe, som fører til fjerde Vaaning. Et af Trappetrinene har i Midten en bevægelig Steen, hvormed det Skydehul, som her nedenunder viser sig, kan tilsluttes; og Forpladsen ovenover viser ligeledes den Abning i Loftvælvingen over den nedenunder liggende Forplads, som forhen (S. 590) er omtalt.

gangen til den ovenfor beskrevne øvre Borgestue, bestaaende af fire, to Tommer tykke Fyrreplanter, med lige tykke Hæklister. Den ene Dør sammenholdes ved tvende lange indvendige Gangjern (Gångjern) og en indvendig Dværklobs i Midten, med svære Søm. Spor af en grøn Anstrykning ere endnu kiendelige. Det ydre Hjørneværelse i samme Stage har en Dør af lignende Planter og Indretning; det indre Hjørnerum derimod har en Dør af Egeplanter med Ramme og Fyldning, og har ikke været anstrøget.

*) Da jeg 1839 besøgte Glimminge, tillagde man et andet Værelse (det ydre og større Hjørneværelse til venstre af Trappen i tredje Stage) Navnet „Kirken“; formodentlig fordi der i dette Værelse baade findes et Crucifix og en Madonna med Barnet, Haut-Relief, udarbejdet i Sandsteen og indsat i Muren. — Med Hensyn til Anvendelsen og Bestemmelsen af de forskellige Huusrum i denne Stage, da har jeg tildeels allerede ytret min Mening derom (Hist. Tidsskr. I. S. 223). Jeg har nemlig tænkt mig et „Svendestegers“ (Folketiøffen) i nederste Vaaning (den af mig saakaldte Kiel der-Stage) og et „Ferre-stegers“ (f. Ny D. Mag. V. S. 204) eller Herkabskiøffen, i det ovenfor beskrevne „ydre Hjørneværelse“ med Arnesked i anden Stage. Den derværende Borgstue, eller (i Følge Forf.) saakaldte „Kirke“, med sit Pillebord i Midten, og med en Bordside eller Dift ved Bægpillen, kan vel antages at have været benyttet som Samlingsværelse og Spisestue for Borgberren, hans Familie og Gæster.

Den øvre Forplads har Udsnit fra en liden Vinduesaabning paa Sydsiden. Til Venstre ligger et meget stort Huusrum, (C. 2.) som er dækket ved et svært Vælskeleie med Planke derpaa, og oprindeligen har været afdeelt ved Vægge af Bindingsværk, i eet større og fire mindre Værelser. Det større, 36 Fod langt og $16\frac{1}{2}$ Fod bredt, har ligget nærmest Forpladsen og haft tre Vinduesaabninger paa den søndre Side, samt imellem disse en Fordybning i Muren, hvor der har været Udgang til en Patin, efter hvilken svære Værestene endnu foresindes (C. b). To mindre Sideværelser, det ene $16\frac{1}{2}$ Fod, det andet 14 Fod langt, og begge 13 Fod brede, have ligget jævnsides, næst ved Salen, eller det større Værelse, og hvert af disse have en Vinduesaabning mod Nord. Iudenfor disse have ligget to Størneværelser, det ene 14 Fod langt og 13 Fod bredt, det andet 17 Fod langt og 14 Fod bredt; begge med en Vinduesaabning paa Siden, og een i Husets Gavlmuur. I denne Muur finde vi en vel bevaret Kamin (C. a), som har tilhørt det sydøstlige af disse Størneværelser. Paa en fremspringende Fod hæve sig smalle Sideskyller, paa hvis øverste udstaaende Kant hviler en Væresteen, hvorpaa Røgfanget støtter sig. Denne hele Omfatning bestaaer af en blaaagtig glathuggen Kalksteen. Paa Fodens Skraakant er udhugget en Sild, som en Fjirbeen kryber hen til. Værestenen udmærkes i Midten ved Ufstandes Vaaben, hvis Prydelse ved Siderne bestaaer af to bladløse Grene, der ligesom ere fæstede til Stenen med brede Jernskinner og svære Som. Dette Arbeide er heelt øphøiet, og saa vel udført, at man kunde fristes til at antage disse Prydelser for at være, ikke af Steen, men af Træ og Jern. Til højre Side af hiint Vaabenskiold, paa dette Værelses søndre Sidemuur, sidder en Sandsteen, som i en stærk Fordybning har Rosenparre-Familiens Vaaben, omgivet af rigt Lovværk. Fra det større Sideværelse, som egentlig har været en

Forstue, har en temmelig smal Sienuemgang, langs med det ene af de to mindre Sideværelser, ledet til en Forplads, med en Døraabning lige over Husets Indgang (C. c). Denne Dør, 6 Fod høj og $4\frac{1}{2}$ Fod bred, er uden Tvivl anbragt, for herfra at kunne styrte Stene, Vælfker o. d. ned paa stormende Fiender. En Døraabning, $6\frac{1}{2}$ Fod høj og $2\frac{3}{4}$ Fod bred, fører fra ovenbemeldte Forplads ind til 3die Stages nordvestlige og sydvestlige Hjørneværelser, som ligge ovenover dem, der findes i 1ste og 2den Baaning. Ethvert af bemeldte øverste Hjørneværelser har to Vinduesaabninger ved Siden, og een i Gavlmuren, og deres Loft bestaaer af to Krydsbølvinger. Døraabningen paa Skille- rumsmuren, $6\frac{1}{2}$ Fod høj og $2\frac{3}{4}$ Fod bred, gaaer op i en Epidøbue. Begge Døres Omfatninger bestaae af en graaladen, glat- huggen Kalksteen; men skøndt anbragte i samme Værelse, ere de i Udseende meget ulige. Den yderste med et horisontalt Overstykke, fremviser i Listerværk, Falsker m. m. en mere modern Maneer; den indre derimod har oventil en tredeelt Epidøbue, og rober i Smigerne, i dens Bladprydelse og Knopper, en Stil fra Middelalderen. Det ydre Hjørneværelse (C.3.) har, ligesom det, der ligger under samme, i Gavlmuren en Kamin (C.d), og i Vinduesnigen ved Siden af denne en Indretning, bestaaende af en Steenplade med Fordybning, og med en Udløbrende. I Skillemuren er anbragt en Fordybning eller Nische, uden Kalkpuds, og ved Siden af samme en mindre Fordybning, hvori et Sælerør aabner sig. Ved Siderne af Vinduerne har der været indsat 5 Steenplader, hvoraf to ere udbrudte og borttagne; tre ere tilbage, to af disse i det ene Vindue, og eet i det andet. I hult Vindue sees paa den ene Side en saadan ottekantet Plade af rødagtig Kalksteen, $4\frac{1}{2}$ Fod i Diameter, hvorpaa forestilles en Mand i fuld Pandserrustning, stottende sig paa sit Slagsværd, og holdende i den ene Haand Ulfstands, i den anden Brahes Vaaben. Uden omkring Billedet, ved

Stenens Rand, læses: Jak*) er en Kempe stark og stoor, fra Gulland jak til Skoone soor. MCDLXXXVII. Figuren dannes af let indristede Contourlinier, og Indskriften er ophøiet i Stenens Flade. Den første forestiller Husets Bygherre, Jens Helgersen, der 1487 forlod Gulland og drog over til Skaane, og det er hans eget og hans daværende Frues Vaabenstjold, han holder i Hænderne. Indskriftens Begyndelse antydes ved en sammenknyttet Haand med tre udstrakte Fingre. De enkelte Ord adskilles ved Puncter; men desuden forekommer der ved nogle af dem usædvanlige Skilletegn. Foran Ordet „Kempe“ sees en liden Vindrue; en paa Ryggen liggende So foran Ordet „Stark“; en Rose er anbragt foran „Stoor“; en siddende Hare foran „Gulland“; en staaende Dre foran „Skoone“, og en springende Genhjørning foran Aarstallet, hvoraf Tallene MC staaer ovenover og DLXXXVII i Linien.

Lige overfor denne Steentavle i samme Vindue er indsat en anden, firkantet, lidet større og ganske glat, hvorpaa man uden Tvivl har havt i Sinde at giøre en lignende Indristning (formodentlig Borgherrens begge Fruers Billede). I det næste Vindue sees det Ulfstandske Vaaben, omgivet af en Green med trebladet Lovværk paa hver Side af Vaabenet, og udhugget i en fin Sandsteen, $1\frac{1}{2}$ Fod i Diameter. Denne omgives af en rund Omfatning, der bestaaer af den rødagtige fint slebne Kalksteen, og har 3 Tommers Fremspring, og lige saa meget i Bredden. Paa hoire Side af Indgangen til dette Bærelse er en anden Sandsteen, 2 Fod bred og $2\frac{3}{4}$ Fod høj, indmuret. Heri er udhugget Jomfru Marias Billede i en nischedannet Fordybning; hun er iført en aaben Tøie og derover en rig Raabe. Paa Armen holder hun Christusbarnet, som leger med den hellige Moders Loffer. Nedenunder

*) Jvfr. Histor. Tidsskr. I. S. 225. Jeg har 1839 paa begge Steder troet at kunne læse *Jak*. M.

opgaaer Nymaanen med opadvendte Horn, og bagved spreder sig en Solglands. Denne Maade at forestille Jomfru Maria paa, var ikke usædvanlig i Middelalderen²¹⁾, og i denne Tids religiøse Symbolik hentyder uden Tvivl Maanens og Solens Billeder paa Frelserens Magt over Lys og Mørke, eller hans Vælde baade i Himmel og paa Jord; hvis man ei vil tænke sig dem som Symboler paa Reenhed og Ufkyldighed.

Skillerumsmuren har paa venstre Haand af Døraabningen en Fordybning, hvilken, efter hvad man kan slutte af Murens ydre Side, tilforn har været beklædt med Bræder; midt over samme Fordybning er indsat en firkantet Sandsteen, der holder $2\frac{1}{2}$ Fod paa hver Side. Herpaa forestilles den korsfæstede Kristus, og ved Foden af Korset ligger en Hielm, et Harnisk og en Hund. Ved den ene Side af Korset tilbeder knælende en Mand med bart Hoved og foldede Hænder; ved den anden staae to Qvinder, af hvilke den ene holder den anden omfavnet. Der kan ikke være Tvivl om, at disse Figurer, der, ligesom den anden, nylig beskrevne Steentables Figurer, ere i halvophøjet Arbejde, skulle forestille Jens Holgersen med hans to Fruer. Han vises ubevæbnet og i ydmyg Stilling; Rustningen, Magtens Symbol, er afslagt ved Korsets Fod, og ved Siden heraf ligger Hunden, Troskabs-Symbolet.

Endnu maa nævnes, at det indre Hjørneværelse i denne Etage har paa den østre Gavlmuur et høit og smalt Stydehul, skiftet til derfra at kunne bestryge den udenfor liggende Forplads. Alle Vinduesaabninger i dette Værelse have i

²¹⁾ Paa Domkirken i Magdeborg, hvis Bygning begyndtes 1208, forestilles paa Gavlen imellem begge Taarnene Jomfru Maria staaende med Kristusbarnet paa den venstre Arm, og med en Glorie omkring Hovedet. Ved hendes Fødder sees Maanen med nedadvendt Horn, og bagved hende frembryde Solstraaler. Barnet strækker den høire Haand mod sin Moders Ansigt, og holder Jordkloden i den venstre.

Smigerne paa venstre Side en Fordybning i Muren, lignende et lidet Bøggfab, $1\frac{1}{2}$ Fod bred og omtrent ligesaa dyb og høi. Et lignende Muurfab findes i Skillemuren, paa høire Side af Indgangen. Denne hele Stage, med Undtagelse af det sidstnævnte Hjørneværelse, har været forsynet med Kalkpuds paa Væggene; som er et Beviis mere paa, at dens Værelser have tienst Familien til Beboelse.

Ved Udgangen fra det vestre Hjørnerum møder til høire en steil Trætrappe paa sytten Trin, som fører op i fjerde Stage. Denne Trappe er saa smal, at Trinnene, som dog alle ere en halv Alen høie, ikke have mere end 9 Tommers Brede. Den hele øverste Stage udgjør et eneste Huusrum, som aldrig, fra Gaardens Opførelse, har været afdeelt eller Murene forsynede med Kalkbedækning. Den Deel af Gulvet i samme Stage, som udgjør den største Part af Loftet over 3de Vaaning, ligger $1\frac{1}{2}$ Fod lavere end den øvrige Deel af Gulvet, der hviler paa de hvælvede Hjørneværelser i bemeldte Vaaning. Den fjerde Vaanings usædvanlig store Rum, hvis Maal nærmer sig til at udgjøre 1000 Kvadratalen (naar man nemlig ikke vil fradrage Murenes Indhold fra Husets Dimensioner) bedækkes af et svært Vælfæleie under Loftet, og har to større Vinduesaabninger i hver af Gavlmurene, samt 7 lignende paa den søndre, og 6 paa den nordre Side af Huset, tilligemed een Døraabning. Ved hver Side af denne Dør, som er $7\frac{1}{2}$ Fod høi og $4\frac{1}{2}$ Fod bred, fremskyde tre Kragstene under hverandre i Afstøtninger, saaledes at den øverste har en Længde af $4\frac{1}{2}$ Fod. Paa disse Kragstene hviler en Udbygning af Bindingsværk, hvis Vægge have deres Sparreværk og Tagdækning. Gulvet imellem disse Vægge bestaaer af to Euger til at aabne opad. Døren, som gaaer ud til denne Udbygning har ingen Falsker, og Indretningen synes mindre at være bestemt til at ophjæse Krigsfornödenheder eller Levnetsmidler, end til at ned-

styrte tunge Legemer paa en Fiende, som nedensfor vilde angribe Huset og søge at storme Indgangen*). Denne Stages Vinduesaabninger have lave Bueslag, og ere $2\frac{1}{2}$ Fod brede og $3\frac{1}{2}$ Fod høje; deres Indfatning bestaaer af Muursteen, hvilke dog ei synes at være oprindelige, da der ved nogle Vinduer findes Spor til Indfatningen af huggen Steen. — Loftet ovenover fjerde Stage har i hver Gavl en stor Vinduesaabning. Det har meget svært Tømmer i Tagstolen, hele Sparrer med tre Rader Haneblekker over hverandre, og lige saa mange Underlag i Midten. Dette Sparreværk styrkes ved Opstandere og Hængeværk, og de med Kalk understrøgne Tagsteen hvile paa svære Lægter.

En stor Skorsteen er opmuret ved den indre Side af begge Gavlmuere, indtil den øverste Gavlende, og et lignende Skorsteensrør er ført op over Tagrygningen, hen imod Midten af samme. Alle tre Skorstene ere opførte af brændte Steen, og Rørene ere rummelige nok til at man har kunnet krybe op og ned igiennem samme. — En af Kalksteen udhuggen Løve, af noget mindre end naturlig Størrelse (3 Fods Længde og 2 Fods Høide), staaer paa den østre Gavl's øverste Ende, med Halsen slynget over Ryggen og Hovedet vendt mod Osten. Nede paa Borggaarden, til venstre Side af Indgangstrappen, er hængt en Bildmand i fuld menneskelig Størrelse, som i den høire Haand holder en Hare ved Hovedet, og ved den

*) Jvfr. min Beskrivelse over denne Indretning i Histo. Tidsskr. I. S. 220. Jeg har antaget, at den kan have haft begge Bestemmelser; saavel at nedstyrte Stene o. dsl. paa Fienden, som at opbisse Skjts, Ammunition og andre Fornødenheder ved Hielp af en anbragt Vinde. Det sidste synes at have været en uundgaaelig Fornødenhed, da det maatte være høist besværligt eller endog umueligt (især paa den smalle og stejle Trappe fra 3de til 4de Stage) at bringe saadanne Fornødenheder herop giennem alle Husets Baaninger.

Vestre støtter sig paa en tyk Green eller Kulle. Man bemærker let, at denne Billedstøtte, som ligeledes er udhugget af en heel Kalksteensblok, her ikke har noget passende Sted. Det er derfor meer end sandsynligt, at den har havt sin oprindelige Standplads paa den vestre Gavltinde, med Ansigtet vendt imod Vesten, og saaledes har svaret til Løven paa den modsatte Gavlsids, hvilken vi nylig omtalte. I denne Formodning bestyrkes vi saa meget mere, da der ved senere Undersøgelse findes en Fordybning i Ryggen paa denne Figur, hvori en Jernstang har været fastloddet ved indsmeltet Vly, og denne saaledes har kunnet tiene til at befæste Billedstøtten. Man har i sin Tid, for at benytte Muurstenene, nedbrudt det øverste af Skorsteensrøret, som betydeligt maatte bidrage til at styrke Gavlen; og har da formodentlig anset det for raadeligt, at nedtage den tunge Billedstøtte.

Imidlertid har denne Bildmand, der længe har staaet til Skue som et Slags Vaer tegn for Glimminge Steenhuus, i denne sin Fornedrings-Stand vækket Forargelse ved sin Nogenhed, og er derfor bleven noget ufuldstændigt mutileret, hvilket siges at være skeet for omtrent et Aarhundrede siden. Sagnet tilføjer, at det skulde have været een af Gaardens Qvinder eller Piger, som af Raadhed, meer end af Uudseelse, havde foretaget denne Operation; men at hun efter den Tid idelig følte sig foruvoliget, omsider faldt i en Sygdom, og døde; hvorfor heller ikke Noget senere har været sig til at tilføie Bildmanden nogen Overlast. Et andet, ikke uinteressant Sagn, af forskiellig Art, har dannet sig i Egnen, ved den idelige-Betragning af Figuren med dens Attributer, og ved at bringe samme i Forbindelse med den historiske Tradition om den Yndest, hvori Hr. Jens Holgersen stod hos Kong Hans. Der fortælles, at denne Konge engang gjæstede Ridderen paa hans Borg, og da han under Middagsmaaltidet fandt sig

særdeles vel tilfreds med de første Retter, og tillige vidste, at Ulfstand længe havde ønsket sig et Stykke Land af Kronens Skov eller Jordegods, som paa den ene Side strakte sig nær indtil Gaarden: lovede Kongen ham saa meget af denne Jord til Gie, som Ridderen kunde gaae eller løbe omkring i den Tid, Kongen endnu blev siddende over Maden og ved Bægeret. Ulfstand, som var en Kæmpe stor og stærk, brugte sine Been det bedste han kunde, som hiem endnu inden Kong Hans var staaet op fra Bordet, efter at have løbet sig et godt Stykke Skovjord ind, og til Bevijs paa, at han dog ikke havde været altfor gridst paa Jorden, medbragte han en Hare, som han havde fanget, og en Green, som han havde givet sig Tid til at bryde af et Træ.

Eudnu maae vi, med Hensyn til Bygningsmaaden af Murene paa Glimminge Huus, erindre en Omstændighed, vedkommende fjerde Stage og Gavlene. Tager man Murens Ydersider i Diesyn, da vil man paa alle fire Sider, høit oppe under Taget, blive endeel smaa firkantede Huller vaer, hvis Bestemmelse i Begyndelsen ikke synes ret klar. Det er vist nok, at det ikke er ganske usædvanligt, at finde lignende Forbygninger eller Huller i Murene paa gamle Herregaarde eller Kirker, hvor de have været benyttede til at indsætte Bommene, hvorpaa man vilde anbringe Bygningsstillsæder. Men her paa Glimminge Huus seer man kun de omtalte Huller, anbragte i to Rader paa Murene udenfor fjerde Stage, samt paa Gavkredsningen, fra dens underste Deel indtil op imod Spidsen. Her er saaledes ingen Grund, hvorfor man skulde have ladet blive Huller til deslige Bomme, allene for at opføre fjerde Stage; ikke at tale om, at de findes i en saadan Afstand fra hinanden, at de ikke let kunde benyttes i bemeldte Diemed; ligesom de ogsaa allerede nedenfra vise sig større end de Huller, som man benytter til at indsætte Stillingsbomme.

Undersøge vi noiere deres Bestaaffenhed, da befindes de at være af en dobbelt Art. Vi finde nemlig, at i fjerde Stage, omtrent midt imellem Vinduesaabningerne, og ved Siden af samme paa Huushjørnerne, er der regelmæssigt anbragt smalle firkantede Huller, som i en lidet nedadhelende Retning gaae tværs igiennem Muren. De findes omtrent i samme Høide paa Muren, som Vinduesstængernes Bænke; de holde noget nær 7 Tommer paa alle fire Sider, og ere heelt udforede med 1½ Tommers Bræder, indfatte i fire Stykker. Siggende Muurhuller ere anbragte i en anden Rad, paa det nærmeste lige oven over de forstnævnte, og kun omtrent 1 Fod under denne Stages Viækelag. I det Hele findes der i hver Rad paa Sydsiden 8, paa Nord siden 9, og paa hver af Gavlene 3 saadanne Aabninger, hvoraf dog adskillige ere skodesløst tilmurede; og i nogle er Brædebeffæbningen opraadnet. Ved saaledes at have beskrevet disse Hullers Indretning have vi tillige gjort det tydeligt, at deres oprindelige Bestemmelse ikke kan have været anden end til Skydehuller for Haandgevær.

Derimod finder man baade paa den nordre og søndre Façade, og paa begge Husets Gavlsider, imellem anden og tredje Stage, en Rad af smaa ubeklædte Huller udvendigt paa Murene, som ei kunne være anbragte i bemeldte Diemed. Man finder ligeledes paa enhver af Gavlenes 12 Tænder eller Trappetrin (hvilke ere omtrent 4 Fod 6 Tommer høie, og 4 Fod brede) i Midten af samme anbragt en firkantet Muursten, med et rundt Hul i, netop saa stort, at det kan passe til en Fuglerede. Virkelig benyttedes disse Huller hertil endnu af Spurve, ligesom de ovenfor beskrevne større Muurhuller paa samme Maadt benyttedes af Alliker. Glimminge er heller ikke den eneste Gaard i Skaane, hvor man kan gjøre denne Erfaring. Det samme er Tilfældet med Sofdeborgs Herresæde, bygget i Slutningen af 16de Aarhundrede, hvor en heel

Deel lignende smaa Muurhuller under Taget tiene Spurve og andre Fugle til Reder.

Man kunde herved vel komme til at tænke paa gamle Sagn fra Middelalderens Krigshistorie om beleirende Fiender, som havde forsøgt at tænde Ild paa Stæder eller Slotte, ved at fange Fugle, som der havde bygget Rede, og binde noget af en antændt Materie fast til Fuglen, hvilken man derpaa lod flyve, for at den igien kunde søge sin Rede; og man kunde tænke sig, at det var faldet en eller anden Bygmester ind, med Flid at indrette Huller paa Stæder i Muren, hvor saadanne Fugle, ved at søge deres Reder ingen Skade kunde gjøre. Vel har en udmærket Historiker i vor Tid (Dahlmann) auctoresset de Fortællinger herom, der forekomme baade hos Særo (L. I. & IV. ed. Müller. p. 41. 180) og hos Snorro (Har. Saardr. S. C. 6) for Fabel. En anden dansk Historiker (F. H. Jahn: „Nordens, især Danmarks Krigsvæsen i Middelalderen“, Kbh. 1825. S. 363) har imidlertid dog ikke villet finde et saadant Middel's Anvendelse umuelig*).

Det staaer endnu tilbage at undersøge, hvor vidt Glimminge Huus, hvis hele Anordning viser, at det er bygget med Beregning paa, at indrette Alt til Forsvar under en alvorlig

*) Jeg tilstaaer at være ganske af Dahlmanns Mening, om det Fabelagtige i Fortællinger om en saadan Beleiringslist; da jeg ikke indseer Mueligheden af at Beleirerne netop skulde kunne vide at fange de Fugle, der havde bygget Reder paa Borgen eller i Byen. Om ogsaa dette var mueligt, vilde det vel ei være mindre vanskeligt at anbringe et brændende Stof paa Fuglen, der uden at skade denne under Flugten, netop varede saa længe til den naaede sin Rede. Skulde nogle af de Muurhuller, som findes f. Ex. paa Gavlens af de her omtalte to Herregaarde, virkelig være indrettede og bestemte til Fugle reder: da maatte man vel antage, at Bedkommende med Flid havde villet faae Fuglene til at bygge paa Huset; eller havde ladet Rederne indrette for at afværge, at de ikke byggede paa andre Stæder, hvor man ikke gierne vilde have dem.

Beleiring, tillige har været en Gaard, bestemt til Beboelse i Fredstider. Herresæder vare i Middelalderen ikke allene udsatte for Angreb ved fiendtlige Indfald i Landet af Fremmede; men de bleve heller ikke sjelden overraskede under indvortes Krige og Uroligheder, hvorfor et Herskab ikke med Sikkerhed kunde opholde sig paa sine Landeendomme, uden at have et tilstrækkeligt befæstet Bosted. Man seer let, hvorledes den hele Bygningsmaade og Indretning af Glimminge har gaaet ud paa at sikke Gaarden mod Oversald, og gjøre den skikket til at kunne udholde en Beleiring. Saaledes synes det store Værelse i underste Etage, som før er bemærket, at være bestemt til en saakaldet Vorgestue, eller Opholdssted og Spisestue for Gaardens Tjenestefolk og Besætning, Svende, eller Borgstuekarle; ligesom de øvrige Værelser i samme Baaning, paa den anden Side af Klokket, synes bestemte til rummelige Forraadskamre for Levnetsmidler i Beleirings-Tilfælde. Pille-salen i anden Baaning, ovenover hiint store Værelse, har formodentlig været det, man i Danmark kalder Storstuen, hvor Her-skabet enten daglig fik Mad, eller dog opholdt sig og spiste, naar der vare Gæster samlede paa Gaarden. I anden Etage har maa-skee ogsaa et Herkabsklokket været indrettet (s. ovenfor S. 590 og 592), eller Værelserne i denne Etage kunne have været bestemte til Ophold for Borgherren. I tredje Etage har rimeligvis det Huusrum, som ved Vægge af Bindingsværk var afdeelt i et større og 4 mindre Værelser, været beboet af Familien, eller bestemt for Gæster; og de to hvælvede „Steenstuer“ indenfor samme synes at kunne have været Fruerstue og Soveværelse. Den fjerde Etage, som aldrig har havt Skillevægge eller af-pudsede Mure, bærer Præg af at være bestemt til Brug af større Ildvaaben, Steen- og Lod-Vosser, Slinger og andet grovere Skyt. Det synes endog rimeligt, at man har ført saadaane Stykker op paa Loftet, og opstillet dem i Gavlenes

store Vinduesaabninger, for herfra i Tilfælde af Veleirning, at kunne bestryge fiernere Høider i Gaardens Omegn.

I Anledning af det store Kioffen i undersøie Baaning paa Glimminge, hvor der ikke synes Tegn til noget Arnested, men hvor man efter Behag har kunnet gjøre Ild paa Gulvet, og lade Røgen søge sin Vel op imod Midten af det hvælvede Rum og giennem den store Skorsteen der ovenover: kunne vi erindre os vore nordiske Forfædres Skik, midt i Huset at have Ildsted paa Gulvet, hvorfra Røgen opsteg giennem en Aabning eller Luge i Tagmøunningen. Noget lignende finde vi paa Gaarden Lagerup, som ligger under Søsdeborg. Her har i forrige Tider været et gammelt fast Steenhuus, hvoraf nu blot Kioffenet er tilbage, hvilket bestaer af fire svære Mure, som danne en anseelig Firkant med hvælvet Overbygning, fra hvis Midte en Skorsteen opstiger, og som paa den ene Side har en stor hvælvet Aabning. Dette ældgamle Kioffen er nu ombygget med et Vindingsværkshuus, og benyttes endnu til sin oprindelige Bestemmelse. Man har paa de tre Sider af Firkanten opmuret smaa Forhøininger over Gulvet, der, efter som det behøves, kunne bruges til Ildsteder.

Glimminge Steenhuus, hvis smaa Vindues- og Døraabninger have lutter Karme og Indfatninger af Steen, hvis Gulve for det meste ere beklædte med Steenfliser, hvis massive Steenborde, hvis Vinduesræder og Bænte af Muurværk eller Steenplader bringe os til at gysse ved Tanken paa en streng Vinter: alt dette tilsammen synes at forudsætte en heel anden Slægt end den, som nu forsynes med franske Tapeter, engelske Gulvtæpper og Pariser Bronze. De Indretninger til visse Bequemmeligheder, som findes anbragte i de bedste Børelser, røbe desuden en saa stor Raahed i Leveskik, at jeg kun har fundet Spor til noget saadant paa et og andet Sted hos den raaeste Almue i Bahuuslehn. Saaledes er Glimminge ikke

allene et meget mærkværdigt Bygnings-Monument for Middelalderens Krigshistorie, men tillige for Culturhistorien; især naar man veed, at Jens Holgersen Ulfstand, som lod dette Herresæde opføre, var en af sin Samtids mægtigste og mest udmærkede Adelsmænd i Danmark, og en ligesaa dygtig Krigsmand, som han var fortrolig med Hoflivet, og personligen ansæet og yndet af Kongen; ligesom han tvende Gange havde været gift i et Par af de anseeligste Familier i Danmark.

Saavidt bekiendt er, har Glimminge Huus aldrig udstaaet nogen Belæring. Var en saadan Tildragelse indtruffen, da var den neppe forbleven ubekiendt eller uomtalt i Kroniken. Heller ikke synes denne Bygning i sit hele Omfang at være synderlig benyttet til Bopæl; thi ellers var det at formode, at man ikke havde ladet Klokkeret og den store Vorgesstue i nederste Baaning savne Afspudsning paa de nøgne Mure; eller at der endog i tredie Etage findes et Par Værelser, som ganske, eller paa enkelte Steder, fattes denne sædvanlige Udpyntning. Desuden bemærkes der intet Tegn til Sod paa Mure eller Svælvinger i det underste Klokkeret, som er et Beviis paa, at man lidet eller intet har benyttet det til Kogestæde. Derimod synes det tydeligt, at Kaminer og Skorstene i de øvrige Baaninger have været temmelig stærkt ildebe; og disse ere alle saa store, at man med al Bequemmelighed har kunnet benytte dem til Madlavning for Familien og Husets sædvanlige Beboere. Det er derfor antageligt, at Gierne af Glimminge Steenhuus ikke ved nogen Leilighed ere komne i den Nødvendighed, at forsyne det med den, i Krigstid og ved en Belæring fornødne Besætning; men at Gaarden vel en Tid lang har været beboet af den Ulfstandske Familie; endskiøndt det tør formodes, at allerede noget længere hen i det 16de Aarhundrede, efter at Reformationen og dens Følger havde medført endeel Forandring i Tænke- og Levemaade, har man

i en adelig Familie i Skaane fundet mindre Smag og Tilboelighed for at beboe en saa colossal, og næsten mere paa Krigstider og Krigsforhold beregnet og indrettet, end til stadigt Opholdssted for Gierens Familie bestemt Herregaard. Den her yttrede Formodning vil faae mere Bestyrkelse ved det, vi strax komme til at omtale, med Hensyn til en anden, med Glimminge Huus omtrent samtidig Herregaardsbygning, hvis Opfoerelse ogsaa tillægges Jens Holgersen.

Inden vi endelig forlade Glimminge, ville nogle Ord om Bygningens arkitektoniske Charakter og dens artistiske Egenhed, ikke være overflødige. Det maa herved erindres, at den tilhører en Tid, da Middelalderens Bygningsart ogsaa i Norden var begyndt at fortrænges af den moderne Manceer, som for længe siden havde faaet Indpas i Italien, og under forskellige Former havde gjort sig gældende i Frankrige og Tydskland. I Glimminge see vi vel, at Konstens Formaal har indskrænket sig til een Hovedsag: Bygningens Fasthed; og at en hertil sigtende Simpeltid i den hele Construction har fortrængt enhver Anvendelse af Ornamenteer og Rirkelighed som en overflødig Bisag. Det Hele har en alvorlig Holdning; al Brydning af Hovedlinierne, alle uforudne Fremspring af Murene, udvendigen eller indvendigen, har man undgaaet. Imidlertid bemærker man dog, at den egentlige Middelalderes Stilt endnu er den fremherskende, eller den, hvis Forbilleder have ledet Bygmesteren. Vi see, at alle mindre Eys- og Vinduesaabninger, saaledes som det under Middelalderen ved Boeningshuse næsten var almindeligt, have horizontale Overstykker. Derimod dækkes de større Vinduesaabninger i fjerde Stage og i begge Gavle, med lave Bueslag. De fleste, saavel ydre, som indre Døraabninger have ligeledes lave Cirkelbuer til Bedækning; kun een finde vi med horizontalt, een med halv cirkelbuet, og een med spidsbuet Overstykke; og

Bærellerne forsynede deels med halvbrunde, deels med spidsbuede Tøndehvælvinger, og deels med Krydshvælvinger. De førstnævnte ere dog kun anvendte over mere smalle Hvælvinger, hvor de ere vel beregnede paa Fasthed og Bærekraft. De sidstnævnte have deels flade, deels buede Felt, og fattes ganske Kantbuer; kun en eneste af dem har Krydsbuer. Heri viser sig saaledes et Slags Vaksen hos Bygmesteren, der synes at robe nogen Kundskab til Nyheder, om hvilke han ikke har kunnet gjøre sig fuld Rede. Næsten alt Eisteverk (listverk) fremviser Middelalderens Stil; men noget deraf tilhører endnu den rundbuede Stil; noget har Overgangsformen; den største Deel derimod den nyere Spidsbue-Stil. I dennes Charakter ere ogsaa Baabensskolde og Billedværk udarbejdede. Ja, den største Deel af de her forekommende Prydelser have en saadan Liighed i Charakter og Steensnit med Adam van Durens Arbejder i og ved Lunds Domkirke, at man let kunde falde paa den Tanke, at denne nederlandske Kunstner har været benyttet af Jens Holgersen Ulfstand ved Bygningen af hans vældige Steenhuus. En saadan Formodning strider heller ikke imod Tidsforholdene. Man kan med temmelig Sikkerhed antage, at indfødte Bygmestere af nogen Duellighed og Kunstnerdannelse paa den Tid ikke fandtes i Danmark; og ligesom Glimminge Huus er opført ved Overgangen fra det 15de til det 16de Aarhundrede, saaledes ved man, at van Duren 1514 var sysselsat med Arbejder ved Lunds Domkirke, og endnu 1527 fortsøer dermed.

Om Jens Holgersen Ulfstand er det bekendt, at han tillige eiede Drup-Gaard i Venestads Sogn, Christianstads Eehn, omtr. 1½ sv. M. fra Glimminge, hvor han ligeledes skal have ladet opføre et Steenhuus (jvfr. Hist. Tidsskr. I. S. 218). Ved denne Gaard findes virkelig et ældgammelt Huus, der i flere Henseender har Liighed med Glimminge, og fortæner en

noiere Betragtning og Beskrivelse. — Druus gamle Steenhuus ligger paa en temmelig vidtstrakt Landhoide, omgivet af brede og dybe Voldgrave, som tilforn have været fyldte med Vand, hvorfor endnu Gillberg (Beskriv. öfver Christianstads Län. 1767. S. 122) siger, at Borggaarden ligger paa en Holm i en Indsø, med en Bro imellem Stuehuset og Ladegaarden. Nu ere disse Grave udtappede. Bygningen er udvendig 88 Fod lang, 38 Fod bred, 40 Fod høj fra Jorden til Tagfoden, og 65 Fod indtil Gavlspidsen. Murene bestaae af utilhugne Kampesteen, murede i Kalk. Huset, som er deelt i 4 Etager, har kun een Indgang paa Nord siden, hvorfra en Trappe fører op til anden Etage. I første Etage sees nu paa Forsiden tre, paa Bagsiden ingen, men paa hver Gavls Ende to Eysaabninger. Den anden Vaaning har, paa hver Side af Indgangen, to Vinduesaabninger, og ligesaa mange paa den anden Langside af Huset, samt to Vinduer paa hver Gavls ende. Tredie og fjerde Vaanings Vinduesinddeling er ligedan; kun med den Forskiel, at den tredie Vaaning har en Vinduesaabning over Indgangen; samt at den fjerde Vaaning kun har tre, i Stedet for 4 Vinduer. Man har her, ligesom paa de allerfleste gamle Bygninger af den Art, ikke lagttaget Vinduernes perpendiculaire Stilling over hverandre; men det synes imidlertid, som man paa dette Huus har tilmuret nogle Eysaabninger og eet Vindue; og saaledes har den oprindelige Inddeling af disse Aabninger i hver Etage været nogenlunde regelmæssig. Den anden og tredie Etage har, henimod Midten af den nordre Langside, Udgang til en Patrén, som i senere Tid er afbrudt. Husets Ydermure ere i den nederste eller Kelder-Vaaningen 7, i anden Etage 6, i tredie 5½, i fjerde 5 Fod tykke. Mellemvæggene bestaae af Bindingsværk, og Loftene hvile paa svære Vieller. Den underste Etage, hvis Gulv ligger 4 Fod under Jordfladen, er kun 9 Fod høj;

den anden Stage 14 Fod, den tredie 12 og den fjerde 9½ Fod. Udsaabningerne i nederste Baaning ere 1 Fod brede og 2 Fod høie; i anden Stage ere Vinduerne 3½ Fod brede, og 6½ Fod høie, i den tredie 3 Fod brede og 5 Fod høie; i den fjerde 3 Fod brede og 4 Fod høie. Husets Indgang og Vinduerne i de tre øvre Baaninger dækkes med en Muurbue. I anden og tredie Baaning have Vinduerne udvendigen skarptantede Indfatninger, hvilke i anden Stage dækkes ved Spidsbuer, i den tredie med Rundbuer. Indtil have Vinduerne anseeligt udvidede Smiger, og oprindeligen have disse ligesom paa Glimminge, havt murede Vinduesbænke, hvilke for ikke meget længe siden ere afbrudte. — Kielder-Stagen i Drup Steenhuus har sex Afdelinger; den anden Stage er, foruden Forstuen, deelt i 7 Værelser, hvoraf det største endnu bærer Navn af „Steenfale“; den tredie og fjerde Stage have nu ingen Mellemvægge. Bygningen synes i det Indvendige at have undergaaet betydelige Forandringer. Den nederste Baanings Udsaabninger synes indrettede til at kunne tillige tiene som Skydehuller, der kunde tilsluttes med Luger og Bomme; en lignende Luffelse har kunnet anbringes ved Vinduerne i de øvre Baaninger.

Uf ovenstaaende korte Beskrivelse vil det sees, at det gamle Drup har endeel Lighed med Glimminge Steenhuus; endskiøndt man hist savner Mellemvæggene af heel Steen, Værelser med hvælvet Loft m. m. Vinduerne's Størrelse synes bl. a. at lægge for Dagen, at Drup meer end Glimminge har været indrettet til Beboelse. De runde Buer og Spidsbuer, som her forekomme over Døre og Vinduer, ere et Tegn til at Bygningen er opført inden endnu den nederlandske Stil ret havde faaet Indgang i Danmark; og at den øverste Stage ikke har noget Spor til Skydehuller for Haandbøsser, bestyrker denne Formodning mere, esterdi denne Indretning fornemmelig

tilhører de Herreborge, som byggedes i nederlandsk Manceer og i sildigere Tider, da Brugen af dette Slags Ildvaaben var bleven meer almindelig.

Af det ovenanførte synes man at kunne slutte sig til, at Jens Holgersen har ladet Glimminge Steenhuus opføre som et sikkert Tillflugtssted i Feidetid; men betragtet Drup som et behageligere og beqvemmere Boeningshuus i fredelige Tider. Denne Herregaard har ogsaa i en senere Tid mere end Glimminge, været beboet; og den har uden Tvivl omtrent ved A. 1636 modtaget betydelige Forandringer og Forbedringer i Husets indvendige Indretning. I den saakaldte Steensal findes midt paa den østre Gavlmuur en Kamin, hvis Indfatning ved Siden bestaaer af en mandlig og en qvindelig Figur, hvilke, som Karyatider, bære et prydeligt Overstykke med Rosenfrankernes og Thotternes Vaaben, samt Bogstaverne H. R. og F. W. T: med følgende Indskrift: Tvende ting dv icke forgete, at fröcte Gud oc göre var man ret. Denne hele Omfatning er vel udarbejdet i sin Sandsteen; og Arbejdet, baade Figurer, Snorkler, Malning og Forgyldning, er i nederlandsk Stil. De anførte Bogstaver betegne de daværende Gieres Navne: Holger Rosenfrank og Fru Wibeke Thott. Bemeldte Steensal har ogsaa et Brystpaneel, 8 Fod høit, som har været prydet med Malning, Forgyldning og Forsølving, med Sententser og adskilligt Villedværk. Dette Arbejde, som nu er meget forfaldet, har uden Tvivl været samtidigt med Kaminen. Nu omstunder benyttes denne Sal til Huggestue m. m., og de to øverste Stager til Kornmagaziner, hvilken Omstændighed det især skyldes, at Taget er blevet vedligeholdt. Imidlertid nedstyrtede for nogle Aar siden en af Gavlene paa Drup; og ved denne Leilighed fandt man en glat, indvendig med sex Knopper eller Pøglemaal forsynet Solvskande, som paa Taget har været stillet 1652, og som her havde været indmuret.

Forklaring over Grundtegningerne.

(De prikkede krydsende Linier angive Hvalvinger.)

A. Første Baaning.

1. Forpladsen.
2. Klofnet.
 - a. Indbygning hvor Talerørene findes.
 - b. Den store Stofsteen.
 - c. Muuraabning med Talerør.
3. Den nedre Borgestue.
 - d. Den ottekantede Soile.
 - e. Brøndlarret.
 - f. Bægpillen.
4. Det nordvestlige Hjørneværelse med Korshvalving.
5. Det sydvestlige Hjørneværelse med Løndehvalving.

B. Anden Baaning.

1. Forpladsen.
2. Forstue med to Korshvalvinger.
 - a. Stofsteenspipe.
3. Øvre Borgestue eller Vilde-Sal med 4 Hvalvinger.
 - b. Soile, hvilende paa det ottekantede Bord.
 - c. Bægsøile, hvilende paa den nedre Vilde (A. C.).
4. Nordvestligt Hjørneværelse med Korshvalvinger.
 - d. Et stort Arnested med Steenvast ved Siden.
 - e. Muurforybning.
 - f. Muurforybning med fremspringende Steenbord.
5. Sydvestligt Hjørneværelse med Løndehvalving.
 - g. Udgang til en Latrin.
 - h. To Skydekuller.
6. Et lidet Kammer med spidsbuet Loft.

C. Tredie Baaning.

1. Forplads.
2. Det store Værelse, tilforn afdeelt ved fire Stillerumsvægge af Bindingsværk.

- a. Arnested eller Kamin med Billedhugger-Arbejde.
- b. Udgang til en Latrin.
- c. Døraabning i Muren (f. S. 594).
- 3. Nordvestligt hvalvet Hjørneværelse, hvor de tvende Vasreliefs i Sandsteen findes.
- d. Arnested med Vast ved Siden.
- e. Binduesaabning, hvor Ulfstads Billede findes.
- f. Muurforbygning.
- 4. Sydvestligt Hjørneværelse med Korshvalving.

D. Fjerde Baaning, udgjørende et eneste stort Huusrum.

- a Den lavere,
- b. den høiere liggende Afdeling (f. S. 597).
- c. Tagfluur eller Udbygning med to Lemmer, at løfte op til Siderne (C. c.) jvfr. S. 597, 598.

(De i Muren ved denne Etage med Priffer angivne smalle Abninger, ere de ovenfor, og i Hist. Tidsskr. 1. S. 221 omtalte, Skydekuller).